



GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.



GÖTEBORGS
UNIVERSITET



LUNDS
UNIVERSITET



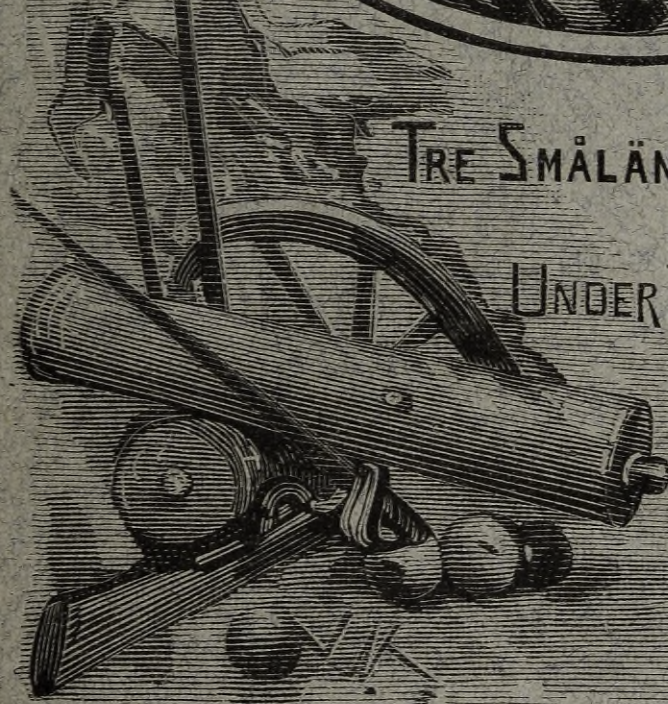
UPPSALA
UNIVERSITET

(Per) 1782
STORM STRID OCH FRID



TRE SMÅLÄNDNINGARS ÄFVENTYR

UNDER TRETTIOÅRIGA KRIGET

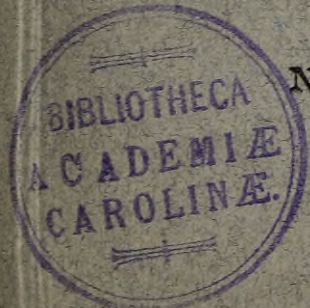


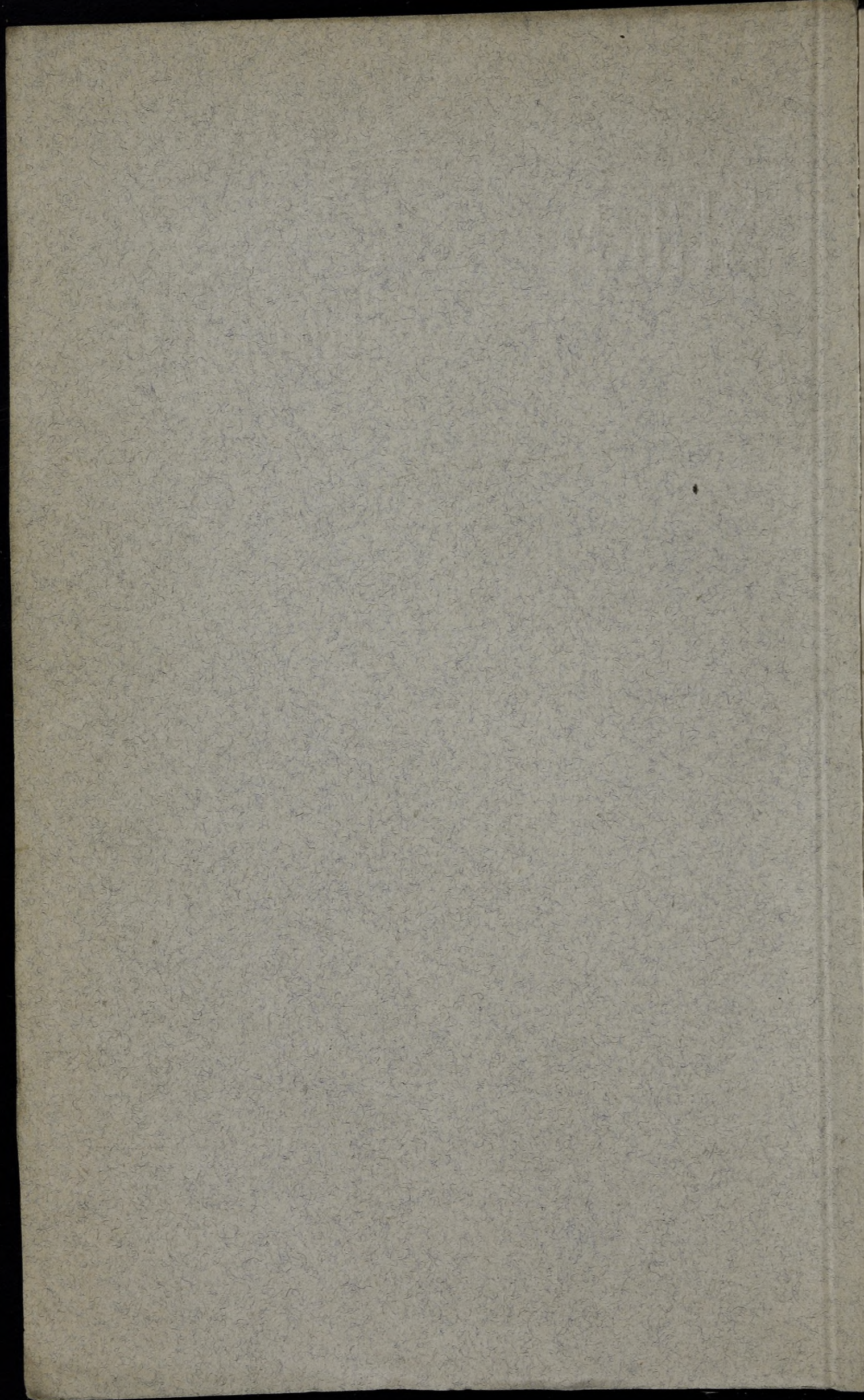
AF

WILHELM
MÖRNER

STOCKHOLM,
NILS GLEERUPS FÖRLAGSEXPEDITION.

Pris: 60 öre.





STORM, STRID OCH FRID.

TRE SMÅLÄNDINGARS ÄFVENTYR
UNDER TRETTIOÅRIGA KRIGET

AF

J. O. ÅBERG



STOCKHOLM
NILS GLEERUPS FÖRLAGSEXPEDITION.

Stockholm,
tryckt hos A. L. Normans Boktryckeri-Aktiebolag,
1883.

STORM STRID OCH FRID

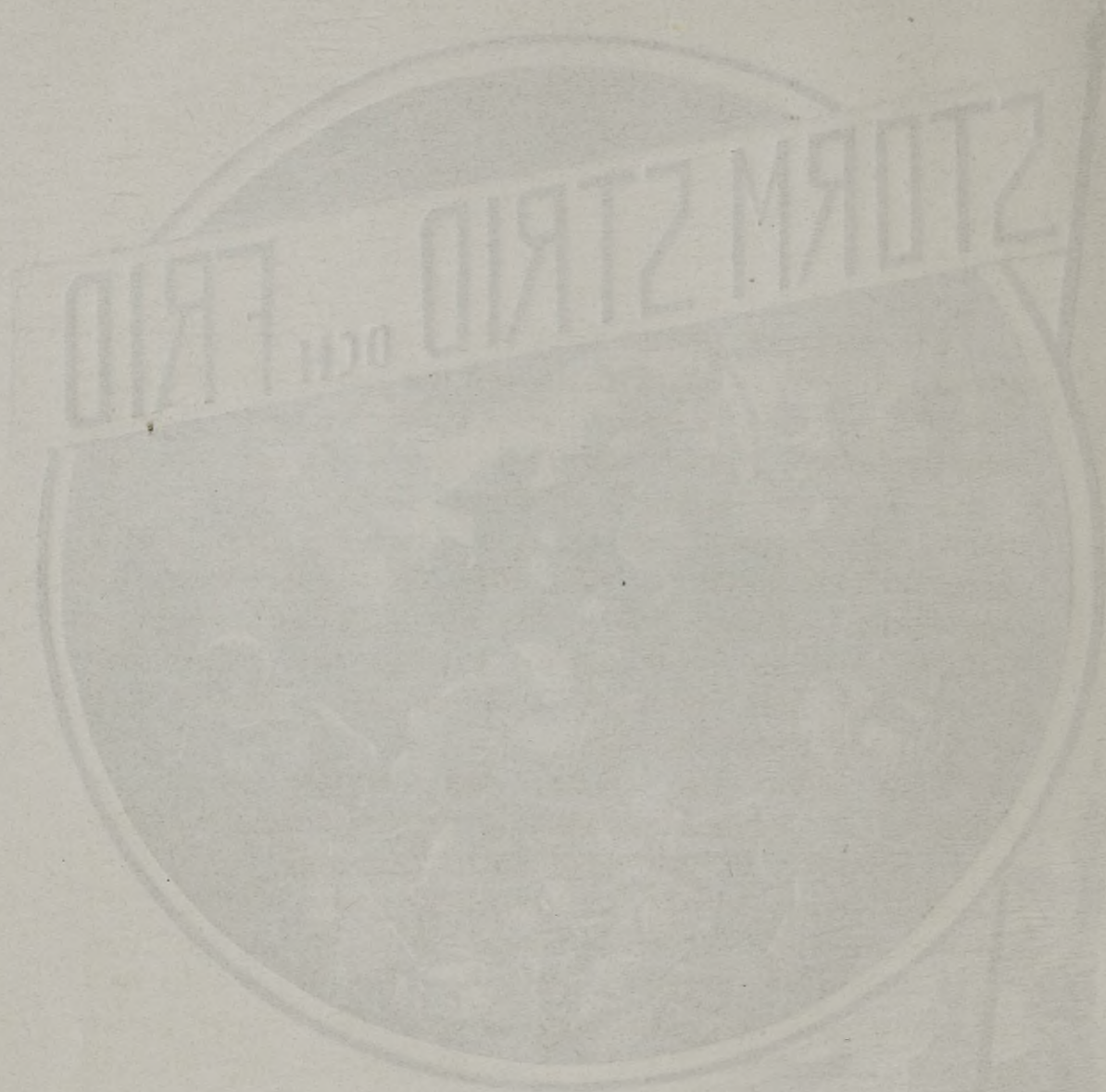


TRE SMÅLÄNDNINGARS ÄFVENTYR

UNDER TRETTIDÅRIGA KRIGET

AF

WÄBERG



STORMSTRID
och FRIED

STORMSTRID

De sista strålarne från den nedgående solen förgyllde himmelens lätta moln och färgade Bolmens krusiga böljor. Den svala aftonvinden susade mellan strandträdens grenar och rörde sakta hit och dit den gamle korporal Klangs snöhvita lockar. Den vördnadsvärde gamle krigaren, en qvarlefva från trettioåriga kriget, stod på den låga förstugubron och lät sina ännu i lifvets vinter klarblå ögon med innerligt välbehag irra ut öfver insjöns krusiga yta, grönklädda holmar och här och der försvinnande stränder och djerft framskjutande uddar.

»En sådan här vacker dag var det, när vi för tjuguuåtta år sedan landstego på Rügen», mumlade den gamle knekten för sig sjelf. »Om jag lefde i millioner år, skulle jag aldrig kunna glömma den dagen. Vi kommo seglande för en lätt bris. Alla voro muntra och glada och inte minst konungen. 'Se der', sade han och pekade på Rügens höga klippor, 'der ligger målet för vår resa. Ser du det Klang?' Hvad jag svarade kommer jag nu inte ihåg, men jag kände, att mina ögon voro fuktiga, och så hörde jag åter konungens stämman. 'Kanske ingen af oss, som nu färdas hit ut, skall komma tillbaka. Ingen känner den eviges rådslag.' Sjelf anade han visserligen aldrig, att hans bana skulle blifva så kort, och att han på Lützens fält med sitt hjerteblod skulle besegla sin tro. Men se», fortfor den gamle och steg ned från förstugubron, »är det inte svågers båt, som skjuter framom udden derborta? Jo, men; jag känner igen Lill-Annas gula lockar. Den välsignade Guds engeln är med. Då blir gubben Klang liksom ung på nytt, ty hur det än är, friskar alltid den skuldlösa barndomen en smula upp den grå ålderdomen. Jaha, den slinkan,

hon kan då få mig, gamle stöt, att göra nästan hvad som helst.»

Med dessa ord stultade gubben Klang, som nu på gamla dagar började bli litet styf i benen, ned till den enkla båtbyggnaden, der han stödd på en väldig enpåk inväntade den lilla farkosten, som närmade sig, framdrifven af fyra kraftiga och vana händer. Knappt hade den med förstäfven hunnit vidröra byggnaden, då Lill-Anna, en rosig ungmö om femton år, sprang upp från främsta toften, men just som hon satte foten på relingen, gjorde farkosten en giring, och plums låg hon i det icke särdeles djupa vattnet.

»Rädda henne annars drunknar hon», skrek gamle Klang.

»Ah, farfar har aldrig varit sjöman, det hörs nog», skrattade den näpna ungen, i det hon, drypande af vatten, hoppade upp på stranden. »Jag drunkna!» fortfor hon och slog sina armar kring gubbens hals, »nej, förr ska' aborren göra det än jag.»

»Ja, det syns nog, att du är dotter till en af konung Gustaf den stores soldater», sade gubben Klang förnöjd. »Se så, du väter ju alldeles ner mig, så att jag ser sämre ut, än när vi summo öfver Lech. Guds fred, svåger, hur är det med helsan?»

»Godt, vare lof.»

»Nå, dra nu upp båten ett godt stycke, ty om jag inte misstar mig, så få vi storm till natten.»

»Och när det stormar, är det strid i naturen. Men när den är slutad, så blir det frid, det har du sjelf sagt, farfar», inföll Lill-Anna, i det hon skälmskt hotade gubben Klang med ena fingret.

Den gamle såg förvånad på sondottren en liten stund, men snart klarnade hans minne upp, och under det sällskapet vandrade upp till stugan, utbrast den gamle:

»En sådan unge du är, Annika. Ha, ha, ha! jo-o, du har inte så förbaskadt dåligt hufvud, du!»

»Hur så», menade svågern.

»Jo, jag begriper nog, att hon i afton vill höra mig förtälja om Storm, Strid och Frid, de der präktige smålänningarne, som jag så ofta talat om. Ni må

tro, att det var soldater det; sega som ett ålskinn, starka och modiga och — —»

»Nå, då få vi väl höra dem omtalas, då», afbröt en i sällskapet.

»Ja, men det går inte på en dag.»

»Jag tycker, att vi ha hela sommaren på oss, jag», sade Lill-Anna muntert.

En stund derefter satt hela sällskapet utanför stugan. Mellan gubben Klangs knän stod Lill-Anna, nästan andaktsfullt skådande upp till den gamles ansigte, i hvilket vexlande sinnesrörelser tätt och ofta syntes.

I.

Storm på djupet, Strid i höjden och Frid på jorden.

Det var midsommardagen år 1630, denna så minnesvärda dag i Sveriges och Tysklands historier. Solen strålade bränhet ned från en alldeles molnfri himmel, och både människor och djur svettades som om de arbetat under Afrikas heta solstrålar. Östersjöns vattenyta krusades endast då och då af en lätt kåre, dragande långa, mörka strimmor, af sjömännen benämnda »Kajsas fjät», åt olika väderstreck; dess emellan låg vattnet bokstafligen som en oerhördt stor och blankpolerad spegel. Till och med luftens bevingade invånare hängde matta sina små hufvud och orkade knappt lyfta vingarne till flygt. Endast hafvets stumma barn, de pilsnabbt framilande fiskarne, voro de enda, som visade sig riktigt uppiggade af de varma solstrålarne, i det att de då och då i glädjen gjorde sina små skutt öfver vattenytan och togo sig en titt ut i den för dem främmande och farliga öfre verlden.

Utanför Arconas steniga udde på Rügens nordöstra kust låg den svenska örlogs- och transportflottan. Somliga fartyg hade gått till ankars, andra sträfvade att medelst segel och bogsering intaga sin anvisade plats.

Laddningen, som denna flotta fört öfver den oroliga Östersjön, var dyrbar, ty den bestod, förutom af den unge konungen Gustaf II Adolph, af femton tusen stridbare svenskar, hvilkas mål var att skydda de förtryckte tyska protestanterne.

Den unge konungen, som icke ett enda ögonblick tviflade om seger för sin rättvisa sak, var en bland de förste, som landsteg på Rügen. Rörd föll han med sine följeslagare på knä och tackade i en varm bön den Allsmäktige för den lyckligt tilländalupna resan. Rundt kring honom stodo i krigets hårda skola redan härdade och bistra män, såväl af befäl som manskap, och alla kände de samma vördnad mot den högre makten som deras konung. När ett sådant stort företag började med bön, måste det också ändas med seger, tänkte de fleste, och i denna förtröstan gingo de gladt mot de nya farorna.

Utskeppningen fortgick med största skyndsamhet, och allt efter som trupperne kommo i land, började de att ifrigt uppkasta försvarsverk, på det att de måtte ega något skydd, ifall de oförmodadt anföllos af på ön kringströfvande kejsarliga afdelningar. Arbetet gick med lust, helst som konungen icke blott med vänliga uppmuntringsord sporrade ifvern, utan äfven ibland sjelf lade hand vid arbetet.

Den långa dagen närmade sig sitt slut; fartygens konturer blefvo mattare; fiskarnes lekar upphörde och foglarnes enstaka sånger tystnade. Men något egentligt mörker fördystrar icke, såsom vi veta, dessa nordiska sommarnätter; dock är den korta skymningen på Tysklands nordkust naturligtvis något mörkare än norr om Östersjön.

Ofvanpå den just icke så särdeles höga jordvall, som blifvit dragen ut till hafvet vid Arcona befunno sig vid skymningens inbrytande tre krigare, tillhörande Smålands ryttare under Per Brahes befäl. Det var till dem, som Gustaf Adolph satte sitt största förtroende, och nästan alltid sjelf personligen anförde i striderna. Af desse tre krigsmän hade två, Storm och Strid, sett medelåldern försvinna, den tredje, Frid, hade hunnit till midten af densamma. Storm, som var äldst, hade

tagit plats på en läderkanon, Strid försökte att hålla jemnvigten på ett par kanonkulor, som vid minsta rörelse ville rulla ned från vallen. Frid deremot var ifrigt sysselsatt med att se om sin karbin, allt under det hans blickar då och då med ett glänsande uttryck irrade mot söder.

»Serra tricken», bröt ändteligen Storm den långa tystnaden, »det gick som en dans att hoppa öfver Östersjön, och nu ä' vi här välbehållne.»

»Men här få vi väl inte stanna just så länge», sade Strid.

»Och rasande väl är det», inföll Frid.

Ödet, eller slumpen om man så vill, ställer ibland till det rätt besynnerligt. Den till sin karakter så lugne, nästan orubblige Storm hade fått detta brusande ovädersnamn, då han gick i tjenst. Strid skydde just icke kämpalekarne, men bäst trufdes han ändock vid den fredliga plojen. Utskrifningen hade fört honom in i ryttarleden och vid Stuhm hade han ordentligt visat, att han kunde slåss, när det gällde. Men se namnet Frid, det var då alldeles på tok, ty en mera stridslysten menniska kunde man icke söka upp i hela svenska hären. Han var också mäkt förargad öfver sitt soldatnamn, hvilket många gånger föranledt hans kamrater till spefulla utlåtande och ville gerna bli det qvitt. Men detta lät sig icke göra, emedan han fått det i arf af sin företrädare, då han sjelfmant inställde sig vid fanorna.

»Du är ett riktigt yrfä att vilja slåss», sade Storm, »men ge dig till tåls en smula, så får du nog ditt lystmäte här också. Kungen ger sig inte förr, än han har krossat det papistiska anhanget, som Johan Banér plägar säga.»

»Hör du Storm», utlät sig Strid, »det finnes ju en stad, som heter Rom, och der bor påfven, har det sagts. Du, som varit mera ute i verlden än jag, vet väl att vi inte ha långt dit?»

Det var en samvetsfråga för gubben Storm. Han tog sig också en mäkt lång funderare, men då han såg att kamraterne blefvo otåliga, sade han, i det han tog på sig en viktig min:

»Efter hvad fänrik Hjelm sagt, så lär det inte vara så långt dit. Bara vi hinner öfver till fastlandet, så kan man göra färden på så der en — — så der en; ja — — en — —!»

»Åh, det hörs nog att du inte vet det», inföll den fredlige Strid en smula otålig. »Ser du, jag ville bara veta hur lång vägen är, så att jag finge — — —».

»Så der en — en åtta dagar», högg Storm till i hastigheten.

»Hejsan», skrek Frid. »Om den vandringen vill jag vara med. När jag gick hemifrån sa' vå'n prest, att der i Rom ska' finnas alla de guld- och silfverkärl, som munkarne togo med sig, när de kördes bort af kung Gösta. Jag menar på, att hans sonson inte skulle ta sig illa vid, om vi kunde ta allt det der tillbaka. Det blefve allt många vackra dukater af de der guldkärlen. Silfret finge vi nog behålla såsom — — —.»

»Ja, nog skulle du få det, om du kunde taga tillbaka alla de rikedomar, som late munkar och katolske prester roffat från vårt fädernesland», hördes i detsamma en manlig stämma nedanför vallen, och innan de förbluffade ryttarne hunno sansa sig, stod kung Gustaf framför dem. Han åtföljdes af Tott och Banér. »Men, nu vill jag nyttja er till ett annat värf», fortfor han. »I sen derborta i söder liksom ett moln. Det är bergskedjan Stubbenkammer, och der gömma sig de kejslerlige, har man sagt. Om I riden, skolen I snart blifva upptäckta; det är derfor bäst att I smygen fram till fots längs stranden. Fyra dukater åt er hvar, om I kommen tillbaka med goda underrättelser. Jag litar på er, käcka smålänningar.» Utan att afvakta ryttarnes svar gick konungen vidare med sine följeslagare.

»Det låter inte illa», sade Frid, under det ett småleende krusade hans läppar. »Fort åstad!»

»Åh, bi'a lite», inföll Storm. »Det nödvändigaste först, och se'n får det gå med det andra som det kan.»

Med dessa ord upptog gamle Storm en till hälften utsliten bönbok, blottade sitt hvita hufvud och läste

andaktsfullt några böner, hvilka under rörelse afhördes af hans kamrater. Gustaf II Adolph hade hos sine krigare ingjutit en gudsfruktan, som städse visade sig icke blott i ord och yttre åthäfvor, utan äfven i deras handlingar, vare sig att dessa vore stora eller små. Och det var derigenom, som han gjorde deras mod så fast, att de kunde besegra världens då förnämste här-förare, Tilly och Wallenstein.

»Se så», mumlade Storm, sedan han slutat »Fader vår» och »välsignelsen» samt dertill lagt ett ljudeligt »amen». »Om nu hela helvetet gapar emot oss, så rädas vi ej. Konungen har befallt. Framåt mot de påfviske!»

Några minuter derefter hade de försvunnit i den halfmörka skymning, som omslöt det lugna hafvet och kom den besynnerliga Stubbenkammer att framstå i de mest egendomliga former.

Rügen är till sin skapnad högst oregelbunden samt sönderskuren af en mängd dels grunda, dels djupa vikar. Mellan udden Arcona och Stubbenkammer löper en smal landremsa, der och hvar stenig samt på sina ställen bevuxen med småskog.

Allt eftersom våra vänner med iakttagande af all möjlig försigtighet skredo framåt längs östra stranden af den smala landremsan, syntes det mystiska Stubbenkammer, om hvilket en mängd sägner äro gängse i trakten, tydligare, och snart kunde vandrarne urskilja till och med de djupa remnorna i berget.

»Det här var en kostlig färd», sade Frid. »Här få vi krypa som mullvadar och ändå inte se någonting. Kungen sa' ju, att de kejsarliga skulle vara här.»

»Han trodde det blott», inföll Strid.

»Och jag tror som kungen», invände Storm. »Skulle de påfviske rymma fältet redan vid vår första ankomst? Det kan jag aldrig få i min skalle. Annat var det i Polen.»

Vandrarne stodo i dessa ögonblick framför en ganska hög platå, helt och hållet naken och sönder-

skuren af en otalig mängd sprickor, löpande i olika riktningar. Det tycktes som om en naturrevolution varit verksam här. De betraktade hvarandra några ögonblick, liksom ville de läsa hvarandras tankar. Slutligen sade Storm:

»Nu gäller det, pojkar. Kanhända att det kommer att osa lika hett för oss här som vid Stuhm och Danzig.»

»Det gör ingenting», utbrast Frid morskt. »Vi känna våra fiender förut.»

»Jag ser en rök derborta mellan två klippor», inföll Strid. »Således ha vi dem der.»

»Hvar», menade Storm och skuggade ögonen med båda händerne. »Inte kan jag upptäcka någon rök.»

»Kika bara rakt fram, just ditåt, der du ser de båda klippblocken, som se ut som två trätande käringar. Ser du inte en hvitaktig rökpelare, som stiger rakt upp. Anfäkta och regera! Jag menar, att du på gamla da'r — — —.»

»Jo, nu ser jag den», afbröt Storm. »Aha, der ä' de således. Nu skulle vi mycket väl kunna vända om och berätta att — — —.»

»Nej, det går jag vid min själs salighet inte in på», afbröt i sin ordning den stridslystne Frid. »Jag vill se de kanaljerne i hvitögat först, och vill inte ni följa med, så går jag ensam!»

»Åh, det ska' du nog slippa», sade Storm allvarligt. »Vi skiljas inte åt så lätt.»

»Ne-nej men», hördes Strid mumla mellan de sammanbitne tänderne.

Krypande på händer och fötter hade de tre smålänningarne snart tillryggalagt den lilla platån och befunno sig nu icke långt ifrån de båda »trätande käringarne», såsom Strid icke så oriktigt benämnt tvenne väldiga klippblock, hvilkas skapnad hade samtycke af ett par qvinliga individer. Tyste som kattor smögo de sig den ene efter den andre och med vapnen färdiga till begagnande, fram mot blocken, mellan hvilka den lätta röken hvirflade uppåt bergets sidor i behagliga slingringar. Den lätta aftonvindens sus i bergskrefvorne var det enda ljud, som för en stund störde

tystnaden. Plötsligt flög en stor nattuggla, uppskrämd af våra tre vänner, skrikande längre inåt bergets gömslen, och hennes skära ljud lät riktigt obehagligt i de djerfve svenskarnes öron.

»Fördömdt», mumlade Frid; »den der kan förråda oss. Framåt först som sist!»

»Stanna», befalld Storm med myndig stämma. »Jag för befälet här därför att jag är äldst, och jag befaller er att vara ytterst försigtige, annars — — —»

Han fick ej sista ordet ur munnen, då ett högt anrop från sidan i detsamma hördes. Ljudet af springande menniskor förnams tydligt, och när omsider skramlet af vapen trängde genom den lugna qvällen, förstodo smålänningarne hur det var stäldt.

»Tillbaka, annars bli vi omringade. De hundarne ha sett oss», sade Storm med dämpad stämma.

»Utan att få slåss», mumlade Frid halfhögt, och hans buskiga ögonbryn drogo sig hotfullt tillsammans.

»Lyd», kommenderade Storm med bister stämma, och Frid måste foga sig efter omständigheterna, hur svårt det än föll sig.

Men knappt hade våra tre vänner hunnit ett par alnar tillbaka, förrän ordet »halt» ljöd emot dem. De stannade och spände sina karbiner, men sågo ingenting. Plötsligt utbrast Frid, i det han slog sig för pannan:

»I den der breda remnan der framme ligga de.»

Så var också förhållandet. De kejserslige, bestående af en liten trupp kunskapare, som af Torquato Conti blifvit utsänd för att gifva akt på svenskarnes rörelser, hade upptäckt de tre smålänningarne, när de bestego platån, och gjort allt för att bemäktiga sig dem. Och som de voro mera bekante med terrängen, utförde de sin afsigt så hemligt, att Storm och hans kamrater icke märkte det ringaste. Nästan i samma ögonblick som Frid uttalade orden, »der framme ligga de», reste sig de kejserslige soldaterna från sina platser i remnorna icke allenast framför, utan äfven på sidorna om de tre svenskarne.

»Vi ä' omringade», pustade Storm och lade an med sin karbin.

»Och lefvande få de åtminstone inte mig», sade Frid.

»Nej, inte mig heller», bedyrade Strid.

I detsamma sade Storm:

»All strid är här onyttig, då fienderne ä' oss mer än tjugo gånger öfverlägsne. Må vi därför hvar och en på sin väg söka att komma tillbaka till kungen!»

Med dessa ord stod gamle Storm vid randen af platån. Under honom sorlade Östersjöns vatten. Han betänkte sig icke länge utan ilade snabbt ned till stranden. Han såg icke i sin ifver att just i samma ögonblick, som han, sedan han afkastat stormhatten, brynjan och de tunga kragstöflarna, störtade i vattnet, tvenne båtar, bemannade med soldater, stucko ut från en udde icke långt derifrån.

Storms manöver hade till en början alldeles förbryllat hans kamrater. Det dröjde likväl icke många ögonblick, innan de kommo till sig sjelfva igen. Med ett vigt hopp stod Strid uppe på ett utsprång, som sakta höjde sig uppåt. Frid deremot tog vägen mellan de båda »trätande käringarne», och ehuru de kejsersliga kulorna i massa surrade krig deras öron, gingo de dock för ögonblicket fria. Men de hade blifvit skiljda åt, utan att kunna understödja hvarandra. Skulle de någonsin mera råkas?

Först när Storm kom upp till vattenytan, nådde de snabba årslagen hans öron. Han samm af alla krafter och då han märkte, att ingen af soldaterna på land förföljde honom, höll han sig så nära stranden han kunde, i hopp om att det grunda vattnet skulle hindra farkosterne från att nalkas. Men den hederlige smålänningen hade missräknat sig. Vattnet var här invid klipporna, såsom vanligt, mycket djupt, och hur han än kände efter med fötterne, kunde han likväl icke nå botten. Då banade sig en mustig krigared väg öfver hans läppar. Han dök ned åtskilliga gånger för att

söka förvillan förföljarne, men fåfängt. Till sin stora harm märkte han att båtarne närmade sig.

»Om det ändock vore beckmörkt», pustade han.
»För — — —.»

En musköttkula susade i detsamma tätt öfver hans hjessa. Detta hade till följd en ny dykning, och nu var Storm nere så länge han förmådde. Men när han åter kom upp, såg han den främsta båtens svarta bog på knappt tre alnars afstånd ifrån sig.

»Allt är förbi», suckade han, »de hundarne skola taga mig.»

»Gif dig», hördes i detsamma en stark stämma från båten. »Det är onödigt, att du längre försöker att komma undan.»

Storms ögon gnistrade, och han gjorde ännu, med anlitande af sina återstående krafter, ett sista försök att komma undan. Han samm med så raska tag han förmådde rakt på klippstranden och hann, oaktadt kulorna, oskadad nära den på några famnar, då den andra båten, hvars besättning i tid märkt hans afsigt, sköt emellan honom och klipporna.

Vid åsynen här af banade sig ånyo en dyr soldat öfver hans läppar. Båtens bog höjde sig hotande öfver honom, och beväpnade med bajonetter och åror lågo de kejsrerlige soldaterne längs relingarna för att spetsa sitt byte.

Det var svåra ögonblick för den tappre Storm. Han var, oaktadt en skicklig simmare, så matt efter ansträngningarne vid dykningarne att han knappt förmådde hålla sig uppe.

»Gif dig», hördes för andra gången den kejsrerlige officerns stämma. Storm ville svara, men erhöi i detsamma ett slag af en åra, så att han förlorade medvetandet. När han återfick detsamma, låg han på farkostens botten.

Efter Strid, som alltjemt ilade uppåt Stubbenkammer och som många gånger varit färdig att störta ned i djupa afgrunder, skyndade en afdelning kroater, larmande och skrikande åt honom att han skulle stanna. Detta gjorde ändteligen den kække smålänningen, först

sedan han hoppat öfver en försvarligt bred remna och fattat posto bakom ett väldigt stenblock, der han hade tillräckligt skydd mot de kejsarliges kulor. En kroat, som vågade språnget öfver remnan, föll ned i densamma, träffad af Strids lod; så gick det äfven en annan och slutligen en tredje. Derpå började en ursinnig skjutning mot stenen, bakom hvilken Strid låg i allsköns ro.

»Ja, gå ni på», mumlade han. »Tre ha ändock farit rakt in i er skärseld, derifrån de aldrig måtte återvända. Ännu har jag tio lod kvar. Kom bara! Smakar det godt. Hvasa? — — — Usch, jag är ganska högt uppe i vädret, nära toppen af berget, ser jag. Det här skulle bara Frid se — — — Nå, fick du nog, din best! Jaså du vill också försöka, men — — — aj, den der kroatkulan hade nära nog tagit bort högra örat — — — jaså, du tar språnget nu, — — — men jag ska' lära dig att hoppa, jag.»

Så och mycket mera annat pratade Strid för sig sjelf, allt under det han plockade bort den ene kroaten efter den andre. Slutligen hade han icke mera än en kula kvar. Med ett visst vemod betraktade han karbinen, afsköt den, och slungade den derpå med kraftig hand ned i en af remnorna, under det han mumlade:

»Du är ett allför godt vapen att falla i de hundarnes klor.»

Med dessa ord reste han sig upp från sin knäböjande ställning och såg sig omkring. Halfdunklet hade skingrats af fullmånen, hvilkens blodröda skifva tittade upp ur det vida hafvet. Hållande de ganska stora blocken så mycket som möjligt emellan sig och fienderne, kröp han derpå med händer och fötter alltjemt uppåt. Men snart tog det emot: en bred, men icke särdeles djup remna hejdade honom.

»Om jag kunde komma ned i den, så funnes det möjligtvis någon utgång för mig», tänkte Strid. »Ah, derborta tycker jag mig skönja liksom en växt! En växt här, nej det är omöjligt; jag vill dock se efter!»

Han hade också träffat på en tistel, som ensligt hade slagit rot i remnans sida, men skulle den väl bära honom? Derpå var det icke nu tid att fundera,

aldra helst som kroaterne ändteligen hade kommit öfver den första remnan, och svärjande närmade sig. Strid lutade sig ned och fattade tag i tisteln. Väl sårade den honom, så att han blödde häftigt, men hoppet om räddning förtog all sveda, och snart hängde han, stödjande sig med fötterna mot remnans skrofliga sida, öfver ett djup, som säkerligen mätte sina sju alnar.

»Kanske ska' de gå förbi, utan att bli mig varse», tänkte han, der han nu sväfvade i luften, utsatt för att i hvarje ögonblick störta ned, ty han kände tydligt att tisteln icke hade så starkt rotfäste som han tillförne trott. Men han bedrog sig i sin förmodan. Fienderne blefvo honom varse och upphäfde ett starkt skri af jubel. Strid kände hur armens styrka småningom aftog. Han kastade en hastig blick nedåt. Skulle han släppa taget?

En af kroaterne lutade sig öfver platåranden och med hänfull stämman sade han:

»Du ska' dö, fördömde kättare. Hit med en pik», skrek han till sina kamrater, »jag vill märka kättaren!»

Det nästan svartnade för Strids ögon. Af alla de faror han utstått var denna likväl den svåraste. Skulle han bedja om nåd? Nej, en Gustaf Adolfs krigare fick ej bedja en papist om nåd. Den käcke Strid bet ihop tänderne och omfattade konvulsiviskt tisteln, som söndersargade hans händer, men ordet »pardon» kom icke öfver hans läppar.

Kroatens ansigte syntes ånyo öfver platåranden. En lång och spetsig pik svängde han öfver sitt hufvud.

Strid märkte nu att det skulle bli allvar af och han befallde sin själ i Guds hand, tryckte sig tätt intill bergväggen och släppte taget först med ena handen. Piken sväfvade nu icke långt ifrån hans hufvud och uppifrån platån ljödo dessa hänfulla rop:

»Spetsa kättaren! Hans själ far ändå till helvetet!»

»Träd upp honom från sidan och drag hit honom!»

»Edra fördömda hundar», skrek Strid, »inte ska' ni ha mig lefvande! En svensk soldat ger sig aldrig åt en eländig papist!»

»Med dessa ord släppte han också taget med den andra handen. Fallet var hårdt, men icke ett ljud från hans läppar trängde upp till de lyssnande och häpne kroaterne, hvilka aldrig kunnat tilltro svensken ett sådant mod.

När morgonsolen klar och strålande belyste Arconas udde och det oregelbundna Stubbenkammer med dess utsprång och remnor, hittade några ströfvande kroater Strids blodiga kropp i en af de sistnämnda. Han hade fallit rakt emellan ett par stora block och det var endast genom en händelse som han upptäcktes. En af kroaterne lutade sig ned öfver svensken och då han märkte, att han andades, blef han medtagen. Så räddades Strid från döden till fångenskapen.

— — — — —
Till en början såg det ut som om Frid skulle komma undan. Den ene af de båda »trätande kärin-
garne» dolde honom en ganska god stund, och han var just i begrepp att från platån skynda ned på den smala landremsan, då kroaterne upptäckte honom. Nu började jagten. Frid hade aldrig sprungit förr, men nu gjorde han det. Han såg tydligt, att det skulle lyckas honom att komma undan, så framt ingen förändring inträffade, men det var just det som hände.

»Hvad nu», tänkte svensken och stannade bestört,
»hör jag rätt; är det inte ljudet af hästhofvar, som
— — —.»

Han fick ej sista ordet ur munnen då fyra kroater till häst sprängde efter honom.

»Om jag bara visste hur de andra hade det», mumlade han, tvehågsen om hvad han skulle göra. »Skottvexlingen för en stund sedan var mellan Strid och papisterne, det hörde jag tydligt. De svenske karbinerne ha en egen klang när de sända döden åt våra fiender. Jag skulle känna igen dem bland alla verdens skjutvapen.»

Vid dessa ord ställde han sig bakom ett stenblock, som låg nästan ute i vattenbrynet. Här inväntade han lugnt fienderne.

»Utan blod ska' ni inte få mig», mumlade han.
 »Kom bara. Min karbin är lika god som Strids!»

Efter en kort men häftig strid, i hvilken två kroater måste bita i gräset, och Frid erhöll en kula genom venstra armen, blef han öfvermannad, men först sedan fotsoldaterne hunnit fram. Under knuffar och slag af lansstängerne blef han drifven upp mot det i fullmånens sken badande Stubbenkammer. Konung Gustaf Adolph slapp att gifva ut sina tolf dukater.

Vid solens uppgång följande morgon var konungen redan ute och i rörelse. Först styrde han sina steg till Smålands ryttare och just som han skulle träda in i Brahes tält, mötte han denne. Konungen skakade misslynt på hufvudet då han förnam, att de tre ryttarne ännu icke kommit tillbaka. Den bredvid tältet posterande ryttaren bad då att få säga hvad han hört om natten.

»Tala du, min vän», sade konungen vänligt uppmuntrande; »kanske du kan gifva oss upplysningar.»

Ryttaren skakade på hufvudet, då han svarade:

»Det enda jag kan säga är att jag i natt hörde en liflig skottvexling åt det hållet», och vid dessa ord pekade han på Stubbenkammer.»

»Varade den länge?»

»Åhja, en ganska god stund.»

»Och ännu icke återkomne», sade Gustaf Adolph.

»De äro troligtvis fångne eller dödade. Skada på tre så kække bussar.»

»Ja, jag hade ej tapprare män i hela regementet», bedyrade Brahe. »Om ers majestät tillåter, skall jag sända ut ett kompani, för att leta reda på dem, eller taga några fångar i vederlag?»

»Ja, gör det, min käre Brahe. Den der skottvexlingen ger tillkänna att de kejserslige verkligen finnas på ön.»

II.

Vackra Gretchen i Havelberg.

Knappt någon af förgångna tiders krigshistorier har att framvisa sådana oafbrutna och lysande framgångar som Gustaf II Adolfs under hans korta deltagande i trettioåriga kriget. Från landstigningen på Rügen ända till och med det ödesdigra slaget vid Lützen endast framgångar. Den segerkrans, som omgaf gamle Tilly, bleknade mer och mer, och vid Lech försvann den alldeles.

Det var i juli månad 1630. Vädret, som en tid bortåt hade varit temligen ruskigt, blef vackert. Sommarvärmen infann sig på nytt.

En dag i ofvan sagda månad rådde stor oro i den lilla staden Havelberg, belägen nära Havelflodens utlopp i Elbe. Innevånarne sprungo bokstafligen »som yra höns» om hvarandra och visste icke riktigt hvad de ville. Hvilken orsak kunde det vara? Jo, redan tidigt på morgonen hade en stark afdelning af Tillys för svenskarne flyktande soldater kommit in i staden, der de, sin vana likmätigt, visst icke brydde sig om att uppföra sig ordentligt. Tvärtom sökte de att så mycket som möjligt pina stadsborne, som till största delen bestodo af protestanter. Och häri voro så väl officerare som soldater hvarandra behjelpige. Icke nog med att de hånade de olycklige, som de råkade på gatorna, stungo dem med bajonetter och lansar; de inträngde äfven i boningshusen, utplundrade dem så godt sig göra lät i brådskan, sargade männen och skändade qvinnorna. Under de tjugu timmar som »den gamle korporalens (så kallade Gustaf Adolph Tilly efter Magdeburgs förstöring) soldater huserade i det lilla vackra Havelberg, utstodo innevånarne den förskräckligaste ångest. Många flydde till landsbygden, andra på båtar tvärs öfver både Havel och Elbe till Werben, dit svenske konungen riktade sin marsch. Dessa fasansfulla dagar glömdes icke sedan på ett sekel, och ännu i dag finnas de, som veta omtala sägner från det stora religionskriget.

En af rådsherrarne hette Strohm och var i själ

och hjerta påfviskt sinnad. Men som protestanternes antal var betydligt öfverlägset katolikernes, och Strohm var en mäktig slug man, visste han väl att antaga den protestantiska masken, dock icke längre än till ofvan sagde tid, då hans trosförvandter ryckte in i staden. Vi vilja göra ett besök i hans bostad alldeles invid stranden af Havelfloden.

Strohm hade redan hunnit sina femtio år. Han var liten till växten med blixtrande mörka ögon i hvilka förslagenheten tydligt lyste fram. Det tunna håret började att öfvergå i hvitt; gestalten var något lutande. Enkeman sedan fyra år tillbaka lefde han endast för sin dotter, den vackra Gretchen, för hvilken skull han sparade ihop allt hvad han kunde.

»Ha, ändteligen är den stunden kommen, då jag får begifva mig härifrån», utropade han och betraktade med synbar förnöjelse de kejserliges oordnade intåg i staden. »Trängd på alla sidor af de fördömde protestanterne, dem jag önskar att afgrunden i ett nu måtte uppsluka med deras fördömde kättarkonung, här jag måst böja mig efter deras vilja och hylla deras lära för att ej stötas från rådsplatsen. Nu är det slut. Jag har guld nog och i natt följa jag och min dotter med de kejserlige trupperne. Jag skulle vilja se mine embetsbröders snopna miner, när de finna mig bortflugnen med alla mina skatter!»

Vid dessa ord började Strohm mäta golfvet med stora steg. Hans utseende blef mera fundersamt och ofta utstötte han långa utdragna »hm, hm». Slutligen stannade han vid ett af de fönster, från hvilka man hade en storartad utsigt öfver Havel och Elbe och lutade för några minuter den brännheta pannan mot den kylande rutan.

»Det är för besynnerligt att jag kunnat fästa mig så vid denne främmande gubbe», mumlade han för sig sjelf, »och det ehuru han är svensk och kom hit såsom krigsfånge. Men det finnes hos honom något, som drar en till honom. Lugn och kall som jernet och dessutom villig att göra allt, har denne gamle krigsbuss alldeles intagit mitt hjerta. I ett är han dock envis och motsträfvig, och det är så ofta hans

omvändelse till den katolska läran kommer på tal. Men jag vet ett sätt», fortfor rådsherren och knäppte med fingrarna, såsom han alltid gjorde då han fått en plan, som han tyckte om, i hufvudet. »Jag vill genast tala med honom derom.»

Med dessa ord gick Strohm fram till det midt på golvet stående runda ekbordet, fullt med rådshandlingar och andra papper, samt fattade en liten silfverklocka. Vid dess rena ljud öppnades dörern hastigt och vår vän, gamle Storm, inträdde samt gjorde ett dundrande ställningssteg vid dörren.

Rådsherren betraktade en stund den gamle krigaren. Derpå sade han:

»Hvad tycker du om tiderna?»

»Åh så der», svarade Storm.

»Har du inte hört något om svenske konungen?»

»Jo det har jag.»

Rådsherren ryckte häftigt till och tog ett par steg tillbaka.

»Hvad då, hvad då», sporde han häftigt. »Jag befäller dig att tala, och jag hoppas att du yppar allt för mig. Du erkänner ju att det är mig som du har att tacka för att du inte blef skjuten som spion. Det hängde på ett hår, det vet du!»

»Ja, det erkänner jag», sade Storm.

»Nå, berätta då hvad du vet om svenske konungen.»

Den gamle knekten betänkte sig ett par ögonblick, derpå sade han:

»*Min* konung», han lade särskild vikt på ordet »*min*», utan att bekymra sig öfver att Strohm rynkade ögonbrynen, »*min* konung tågar hitåt i stormmarsch för att fånga de kejserslige.»

»Hur vet du det», sporde Strohm uppbrusande.

»Man säger så i staden.»

Rådsherren gick några slag fram och åter i salen, allt jemt följd af Storms blickar. Man kunde se på den gamle smålandsryttaren, att han gerna unnade sin påtvingade husbonde den pina, som tydligt stod att läsa i hans panna och anletsdrag. Han hade just en

mening på tungan, då Strohm häftigt vände sig till honom och sade i skarp, befallande ton:

»Gör allt i ordning till affärd. Den måste ske i natt innan dagningen. Du följer med förstås. Säg nu till min dotter att hon kommer hit genast.»

»Ska' jag följa med», frågade Storm skarpt.

»Ja visst. Inte vill du öfvergifva mig, som räddat ditt lif?»

»Hm, hm», hostade Storm och gick ut. Men knappt hade dörren slutit sig efter honom, förrän han utbrast: »Jag följa med den gamle stocken! Det är sannt, att han frälst mig från repet, men — — men, till tack härför vill han att jag ska' gå öfver till hans lära, och det sker aldrig. Stackars jungfru Gretchen, nu först börjas den verkliga striden. Ack, om pojken bara vore här nu! Det skulle vara mig till mycken nytta. Jag måste varsko honom, ty jag kan inte lida, att två unga personer, som hålla af hvarandra, bli skiljda på så grymt sätt.» Och härvid suckade den hederlige Storm ånyo tungt. Tanken på hans egen ungdom och på hustru och barn der hemma i Sverige gjorde honom för några ögonblick blödig till sinnes. »Nej, detta duger platt inte», sade han till slut, »här står jag och hänger läpp, alldeles som en gammal käring. Nu som förr gäller det att handla och om så behöfves, ta i med hårdhandskarne. Framåt, gamle Storm; du kan göra en god gerning, som Gud nog ska' hålla dig räkning för!»

Med dessa ord gick han skyndsamt att uppsöka den vackra Gretchen.

»Du måste genast göra dig i ordning att följa mig», sade rådsherren till sin vackra dotter, så snart hon inträdde i salen.

Gretchen bleknade betydligt, och det ehuru Storm underrättat henne i förväg om fadrens beslut.

»Resa», utbrast hon och barmen häfde sig våldsamt. »Hvarför kunna vi ej stanna qvar?»

»Derför att kättarne nalkas.»

Vid ordet kättare upplyfte flickan stolt sitt mot bröstet nedsjunkna hufvud, såg på fadren med en allvarlig och förebrående blick, samt yttrade:

»Hvarför nämner du ordet kättare, fader? Äro ej alla menniskor lika inför Gud?»

Rådsherren studsade tillbaka och förfärlig var den blick han slungade på sin dotter.

»Skulle min aning vara sann», stönade han. »Skulle du, mitt enda barn, verkligen hafva fattat kärlek till den tokige munken Luthers religion! Älskar du ej mera den heliga jungfrun och fruktar du inte hennes heliga vrede. Säg», ropade han och grep den unga flickan så hårdt i armen, att hon gaf till ett svagt anskri, »är du protestant?»

Ett tydligt »ja» hördes från Gretchens läppar.

»Jaså», sade Strohm isände kallt, »det är väl då den gamle svenske räfven, som intalat dig att öfvergå, men — —»

»Jag var protestant redan innan min fader tog honom i sin tjänst», sade den unga flickan med fast stämma.

»Jag vill hoppas att detta blott är en elak dröm», utbrast den gamle rådsherren, under det han häftigt gick fram och åter i salen. »När vi väl komma härifrån, ska' nog de der dumma grillerna dunsta bort.»

»Hvart ämnar du resa, fader», sporde Gretchen sakta.

»Till Wien, der kunna vi vara i säkerhet.»

»Låt mig stanna qvar!»

»Prat, bara prat! I natt innan dagningen måste vi vara ur staden.»

Gretchen hade en svår strid att utkämpa med sig sjelf. Å ena sidan stod den gamle fadren, och å andra sidan den man, åt hvilken hon gifvit sin varma kärlek. Hvilken skulle afgå med segern?

Kärleken, den varma, första känsla, som så intager den unga qvinnan, och fullkomligt beherskar henne, vann seger, och icke må någon hata den stackars Gretchen därför. Hon är icke den enda qvinna, som handlat på detta sätt.

»Fader», sade hon med detta lugn, som plägar medfölja tanken på en rätt handling, »jag kan ej lemna Havelberg och min kärlek.»

»Havelberg och din kärlek», eftersade rådsherren förvånad. »Inte har du talat om för mig att du älskar någon.»

»Nej, inte ännu, men nu, då detta band hotar att slitas, måste jag. Max och jag hafva — — —»

»Tig», röt gubben Strohm, så att det genljöd i den stora salen, »älskar du Max vapensmed, han som tillhör protestantynget?«

»Max är protestant och jag har gifvit honom min kärlek», sade Gretchen.

Rådsherren hade blifvit askgrå i synen af bara ilska. Han gick ännu häftigare fram och tillbaka och darrade af raseri i hela kroppen.

»Aldrig trodde jag mig få upplefva den dag, då sonen af min hätskaste fiende skulle göra anspråk på min dotter», bokstaffigen hväste han fram allt under det hans små mörka ögon gnistrade af vrede. »Hvem var det som gjorde mig rådsplatsen stridig, om inte den gamle vapensmeden, för hvilken skärseldens alla onämnbara kval inte ä' för stora, och hvem var det sedan, som helt öppet angaf mig för att i hemlighet vara den enda saliggörande läran tillgifven? Jo, det var just densamme. Det är just han, som gjort att jag måste hyckla religion för att få behålla min syssla och till en del äfven för att rädda mitt lif. Och nu vill du att jag ska' bifalla din förening till äktenskap med sonen till min dödsfiende. Aldrig Gretchen! Förr ska' — — —»

Han fullbordade icke meningen, men drog i stället en liten dolk, den han uppmärksamt betraktade.

»Fader, fader», ropade den unga flickan, »för himlens skull sansa dig. Var ej så vred! Ännu kan ju allt bli godt!«

»Kom mig ej nära», utbrast rådsherren bittert, och räckte ut den dolkbeväpnade handen mot dottren. »Jag är katolik i själ och hjerta. Fly medan jag ännu har något lugn qvar. Ah, min dotter, för hvilkens skull jag arbetat och sträfvat i så många år, är

protestant! Hon tillhör desse usle kättare, dem jag hatar värre än — — —. Ah, jag blir galen af allt detta — — — jag — — —»

I samma ögonblick nådde ett förfärligt larm från gatan upp till Strohm och hans dotter. Under larmet kunde de tydligt urskilja sådana utrop som:

»Ned med papisterne, lefve Luther!«

Derpå svarades omedelbart och ännu mera fanatiskt:

»Död åt kättarne; död åt kättarkonungen; lefve kejsaren och påfven!«

Och för att ännu mera fullkomna den skiftande taflan följde på dessa ursinniga rop vapenskrummel, folktjut och de kejsrerlige officerarnes kommandoord.

Plötsligt föll ett skott, så ett till och derpå en full salfva. Knappt hade salfvan skrällt, så öppnades dörren ånyo och gamle Storm visade sig på tröskeln. Bakom honom visade sig en ynglings smärta och välbildade gestalt. Gretchen gaf till ett rop af både glädje och smärta och ilade med bevingade steg i den unge mannens armar.

»Herre«, sade i detsamma Storm och trädde fram i salen, »de kejsrerlige draga nu vidare härifrån af fruktan för den svenska förtruppen, som redan uppnått Werben och nu bereder sig på att gå öfver hit. Jäsningen i staden är oerhörd och de protestantiske innevånarne ha dyrt svurit att hämnas alla de oförrätter, som de lidit af katolikerne. Ni hör larmet der nere. Det är ovisst hvem som ska' segra nu. Ja, ja, låt mig tala till punkt«, fortfor han då han såg att rådsherren ämnade afbryta honom. »Ni har räddat mitt lif, herre! Edert sväfvär nu i fara, och oakadt ni är katolik, vill jag också göra er samma tjänst tillbaka, för se, det ska' ingen kunna komma och säga, att en svensk soldat är otacksam mot den, som bevisat honom välgerningar. Låt oss därför fly medan det är tid. I svenska lägret har ni mycket mindre att frukta än här, ja till och med ingenting!«

»I svenska lägret«, eftersade rådsherren och släppte dolken, »i svenska lägret?«

»Ja, ni skulle bara se min konung, och ni skulle

genast upptändas af begär att tjena honom», ifrade Storm. »Kom nu! En båt väntar vid vattentrappan.»

Nu först varseblef rådsherren den unge vapensmeden Max. Hans anletsdrag förvredos af raseri och ögonen brunno som eldkol. Med en snabb rörelse upptog han den lilla dolken och störtade fram mot den unge mannen, under utropet:

»Först ska' jag märka dig så, att du aldrig mera kan förföra några qvinnor!»

Storm hade dock i tid varsnat faran. Snabbt fattade han den ursinnige rådsherren om lifvet och innan denne kunde göra något bruk af sitt vapen, hade den kække småländningen vridit det ur hans händer. Skummande af raseri ilade Strohm fram till fönstret, och utan att akta den fara, för hvilken han utsatte sig, ropade han:

»Hit upp, katoliker, här finnas protestanter!»

Han hade knappt hunnit uttala sista ordet, då ett skott smällde nedifrån gatan. I samma ögonblick störtade den gamle rådsherren Strohm träffad af en kula midt i pannan, död till golfvvet. Just som han föll hördes en stark stämma från gatan:

»Der fick hycklaren sin lön!»

Vid dessa ord ryckte Max till och en stark blekhet, som ej märktes i den inbrytande skymningen, bredde sig öfver hans anlete.

»Det var min faders stämma», tänkte han. »Gode Gud, låt ej Gretchen få veta detta.»

Den unga flickan hade emellertid ilat fram till fadrens liflösa kropp, öfver hvilken hon kastade sig under upphäfvande af högljudda klagorop. En stund såg den gamle krigaren stillatigande derpå, men slutligen gick han fram och lade sin hand på Gretchens arm. Hon vände sig häftigt om och utropade:

»Låt mig vara, jag vill dö med min far.»

»Det får du inte, Gretchen», sade Max, som också trädte fram.

Den unga flickan brast i en våldsamt gråt. Härunder upplyfte Storm henne så lätt som om hon varit ett barn och lade henne i den unge vapensmedens armar, under det han sade:

»Jag ser att papisterne vinna fältet för närvarande och troligen skola de hörsamma den dödes uppmaning att komma hitupp. Då ä' vi förlorade. Derfor måste vi fly undan genast medan en reträttväg gifves. Tag du flickan, jag ska' hemta gubbens penningsskrin, ty nog är det bättre att vi få hans skatter, än att de ska' falla i de kejserliges händer.»

Några minuter derefter stodo flyktingarne, Max med den afdånade Gretchen på sina armar, nere vid vattenporten, och endast svagt trängde larmet på andra sidan huset fram till deras öron. Invid porten låg rådsherrens lilla hvitmålade båt fastlåst.

»Fort ned i båten», kommenderade Storm sedan han med ett väldigt slagsvärd brutit sönder låset, till hvilket nyckeln i hastigheten icke kunnat hittas. »Skymningen gynnar oss, och ä' vi väl på andra sidan Havel, ska' vi nog vara säkre för papisterne.»

Några minuter derefter samm den lätta farkosten på flodens lugna yta. Den hade icke hunnit särdeles långt från stranden, då ett ursinnigt rop af vrede skallade från rådsherrens hus. Flyktingarne vände sina blickar ditåt, och sågo nu hur hög tid det var att de flytt undan. Nere vid vattentrappan och uppe i fönstren syntes svärjande och skrikande kroater, walloner, kronbergare, isolaner och andra kejserlige trupper. Och alla hade de sina blickar fästade på den lilla farkosten, hvares bländande hvithet rörde den i den lätta skymningen.

»De göra sig i ordning att skjuta, ser jag», utbrast Storm, som förde årorne med all den kraft han kunde inlägga i sina muskler. »Ned i båten, annars — — —»

En dånande salfva afbröt hans mening. Kulorna susade kring flyktingarnes öron utan att göra den ringaste skada.

»Så'na stympare att skjuta», hånade Storm. »De skulle inte duga i svenska hären!»

Efter en kort rodd uppnåddes Havelflodens andra strand. Den lilla båten, som icke kunde dragas öfver det smala landstycke som skiljer den nämnde floden från Elbe (de båda floderne löpa nemligen parallelt

ett stycke), sänktes därför i djupet. Derefter började vandringen öfver den med småskog beväxta landremsan. Gretchen hade nu hemtat sig så mycket, att hon kunde gå utan stöd.

»Men, om vi ej finna någon båt vid Elbe, hur ska' vi då komma öfver detta vida bredare vatten?» sade Max.

»Åh, visst finnas der båtar», menade Storm. »Var bara lugn mitt unga herrskap, så ska' allt gå bra. Med häftighet vinner man ingen framgång.»

»Och det är dig, hederlige Storm, som vi ha att tacka för vår räddning», sade Gretchen och såg på den gamle smålandsryttaren med en varm och klar blick. »Säg hvad vi kunna göra för dig? Allt hvad vi ega står till din tjenst. Säg bara hvad du önskar?»

»Ja, tala rent ut», inföll Max och fattade gubbens hand. »Vi vilja göra allt för dig.»

»Hm, hm», hostade Storm en smula förlägen. »Hvad jag önskar! Jo se, det är två saker. Först önskar jag att ni måtte få hvarandra och sedan att jag måtte få återse min konung och mine kamrater.»

»Ingenting annat», sporde Max och Gretchen på samma gång.

»Nej, ingenting annat. Jag tycker att det är nog det. Men se, der ligger Elbe framför oss. Har jag lyckligt färdats öfver Östersjön ska' det väl inte bli så svårt att taga sig öfver den der bäcken. Nu vilja vi söka efter en båt.»

De tre flyktingarne spridde sig på kort afstånd från hvarandra längs stranden. Efter ungefär en halftimmes fruktlöst sökande, utropade ändteligen Max:

»Hitåt, jag har funnit en!»

»Ja, till och med två», utbrast Storm och pekade på en större farkost, som låg dold under några öfver vattnet utskjutande buskar. »Hvilken är bäst att ta?»

»Den som är lättast och snabbast kan föra oss öfver», sade Max.

»Och den andre vilja vi sänka», inföll Storm.

Han hade knappt hunnit påbörja detta vällofliga arbete då Gretchen förskräckt utropade:

»Jag hör dånet af hästhofvar!»

»Ät hvilket håll», sporde Storm och höll upp med arbetet.

Gretchen pekade mot nordn.

»Då kan det inte vara svenskar», sade ryttaren, »ty de ha inte hunnit gå öfver Elbe ännu. Det är de fördömde kroaterne, som ä' oss i hälarne igen. Må jorden öppna sig och uppsluka dem. Fort ned i båtarne! Vi ha ett godt försprång, och detta vilja vi begagna oss af!»

Vattnet i Elbefloden var icke så lugnt som i Havel. Landet var här (vid Elbe) mera öppet, och om nattvinden just icke var så särdeles stark, så bade den likväl krafter nog att krusa flodens yta.

Farkosten med flyktingarne uti befann sig midt på floden. På den lemnade stranden redo ett dussin kejsrliche knektar af och an, allt under det de på måfå sköto efter flyktingarne, naturligtvis utan att råka målet. Storm hade, när han märkte detta, för en stund återfått sitt goda lynne, hvartill också väl bidrog tanken på att snart få återse gamla kamrater. Detta hans goda lynne yttrade sig förnämligast i skämtsamma anspelningar och någon gång i ett hjertligt skratt. Han var just i farten med att för sine åhörare berätta om sin och sine kamraters misslyckade expedition till Rügens Stubbenkammer, då Gretchen häftigt grep honom i armen, och sade, i det hon pekade på floden:

»Hvad är det för en mörk punkt, som rör sig der borta?»

Storm satte för några sekunder båda händerne öfver ögonen. När han tog bort dem, sade han med dof stämma:

»Vi ä' förföljde. De hundarne ha snokat rätt på båten under buskarne.»

»De vinna på oss», inföll Max och gjorde sin långa muskött i ordning. »Jag undrar hur många som finnas i den der båten.»

»Det är omöjligt att räkna. Håll bara muskötten

till reds och tag säkert korn. Denna faran är den värsta.»

Storm spådde sannt. Framdrifven af fyra åror närmade sig den eftersta båten allt mera flyktingarne och snart kunde de med blotta ögonen se att det var mycket folk i förföljarnes farkost. Förgäfves tog Max den ena åran, förföljarna vunno oupphörligt. Skott föllo från ömse sidor, och en kula snuddade vid Storms venstra arm.

»De ä' oss nu på lifvet», pustade den gamle ryttaren, då förföljarnes båt höjde sin stäf tätt bakom den flyende båtens akter. »Ska' vi dö, så låt oss göra det som ärlige män!»

Gretchen, som hittills sutit tyst, reste sig nu. En liten pistol, som hon oförmärkt stuckit på sig innan hon lemnade rummet, låg i hennes hand. Fingret vidrörde trycket och den officer, som stod i begrepp att äntra flyktingarnes båt, störtade hufvudstupa i vatt-net. I samma ögonblick höjdes på andra sidan ett dånande hurrarop och tvenne farkoster bemannade med svenske soldater, sköto hastigt fram om en skog-beväxt udde, bakom hvilken de legat dolde, för att i rätt tid ingripa. Gretchens djerfva mod att skjuta den kejsarlige officeren hade dock innan dess räddat flyktingarne, ty när österrikarne sågo anföraren falla, förlorade de modet. Nu var det likväl omöjligt för dem att komma undan; de blefvo snart tagne.

När de svenska båtarne lade till flyktingarnes lilla farkost, hördes en manlig fast ungdomlig stämma:

»Hvilka ären I och hvarifrån kommen I?»

»Vid min själs salighet tror jag inte att det är fänrik Hjelm», utbrast Storm och reste sig upp i båten.

»Det tyckes vara någon som känner mig», yttrade den förra manliga stämman. »Hvem är du?»

»Gamle Storm, vet jag!» skrek gubben i högsta förtjusning öfver att ändteligen befinna sig ibland vänner och landsmän.

»Storm, Storm», hördes en mängd röster från de svenska båtarne, »är du inte död redan?»

»Nej, inte ännu, men hädanefter ämnar jag dö för kungen! Hurra!»

När Gustaf Adolph fick se den käcke krigsbussen, räckte han honom handen och sade:

»De fyra dukaterne ska' du få, men hvar äro dine två kamrater?»

Det vet endast vår Herre», sade Storm, en smula förlägen. »Kanske ä' de döde. Det var synd på två så präktiga pojkar. Ett par så'na grofhuggare att damma på de påfviske får man leta efter.»

Gustaf Adolph log åt den gamle knektens anspråkslösa karakteristik.

»Se så, hvila dig nu några timmar. Dina skyddslin- gar, den unge vapensmeden och hans käre sta skall jag nog taga hand om!»

III.

Värdshusflickorna i Eisleben.

Något mer än ett år hade gått till ända sedan Gustaf Adolph landsteg på tyska jorden, och hvilka lysande bragder hade han icke redan utfört! Slaget vid Leipzig den 7 september 1630 gaf Tilly första döds- hugget, det vid Lech det andra. Emellan dessa båda strider, så viktiga till sina följder, infaller utan tvif- vel Gustaf Adolfs glansperiod. Tåget genom Franken var, oaktadt det gick midt igenom ett fiendtligt land, ingenting annat än ett triumftåg, på hvars flanker konungens underbefälhafvare höllo de kejsarliga ska- rorne i tygeln. Det snömajestät, som enligt österri- kiske kejsarens hänfulla utsago skulle smälta ju mera det nalkades Söderns varma sol, gick oemotståndligt fram på sin utstakade segerbana. Fästen och bor- gar föllo det till. Vid Rhen stridde det med Spa- niens söner och när det, omgifvet af icke blott Tysk- lands, utan äfven många af Europas lycksökande fur- star, stod i Frankfurt och Mainz, då hade ännu icke Söderns varmare sol haft något inflytande på majestä-

tet från det kalla Norden. Här i Frankfurt (am Main), omgifven af ett lysande hof och af sin gemål helsad med de betecknande orden: Nu är ändteligen den store Gustaf Adolph fången, förflöt tiden 1631 på ett särdeles angenämt sätt. Derpå bar det ånyo af mot »den gamle korporalen», som i spetsen för österrikare och bayrare, samt en massa folk från andra katolska länder sökte hindra segraren från att intränga i bayerska kurfursten Maximilians eget land. Vi veta hur det gick med den katolska hären. Flyende måste den öfverlemna de rika och af kriget ännu orörda länderna åt segervinnarne. Det byte, som svenskarne der såväl som annorstädes togo, var särdeles rikt, och vi hafva ännu i vår tid icke blott i fanor, standar och kanoner, utan äfven i litteraturens alster i våra biblioteker en färsk påminnelse derom. Befälhafvare och soldater hade goda dagar, och af de förre hafva några genom uppbyggandet af slott och gårdar (Skokloster af Wrangel m. fl.) bidragit att pryda vårt land.

Inom fästningen Ingolstadt, hvilken Gustaf Adolph förgäfves sökte bemäktiga sig, utandades den gamle Tilly, han, som berömde sig af trenne saker, nemligen att aldrig hafva förlorat en drabbning, aldrig smakat vin och aldrig njutit qvinnogunst, sin sista suck, och med honom var ett af katolska ligans förnämsta stöd borta. Hvem skulle anses värdig att intaga den gamle kämpens plats? Jo, *en* man fanns, men blott en, och det var Albrecht Wallenstein, just samme man, som i vrede öfver att Stralsund, försvaradt af danskar och svenskar, höll sig käckt, lofvade att taga det, äfven om det vore bundet med diamantkedjor vid himmelen. Det var här som han första gången under sitt segerlopp genom det nästan ödelagda Tyskland gjorde bekantskap med de nordiske krigare, som ett par år derefter vid Lützen skulle komma äfven hans segergloria att blekna.

Nu fick Wallenstein befälet efter Tilly. Många gånger försökte Gustaf Adolph att locka honom till öppen strid, men han var försiktig. Tillys nederlag hade lärt honom att mera akta sin motståndare. Efter ett olyckligt anfall på de kejserliges förskansningar

på klippfästet Alte Veste drog sig svenske konungen norrut. Wallenstein följde efter. Tåget gick mot Sachsen.

Icke långt från det ställe der Saalefloden kröker af mot vester ligger den lilla staden Eisleben. Vid tiden för denna berättelse, september 1632, kunde den knappt göra anspråk på att kallas en stad, men var det ändå. Den hade endast tvenne gator, en parallelt med floden och en i rät vinkel mot den. Staden var öfvervägande protestantisk; innevånarne voro glade och arbetsamme, och nöjde med det lilla de hade. Men krigets röde hane gol äfven öfver deras fredliga hem; det blef split och tvedrägt, och på de med ett yppigt gräs bevuxna gatorna runno strömmar af blod.

Vi skrifva, såsom ofvan nämnts, september 1632. Rörelsen på Eislebens gator var stark. Der och hvar såg man några af de protestantiske innevånarne skyggt smyga sig fram, liksom väntade de att hvarje minut erhålla dödshugget eller en kula af de larmande papistiske soldaterne, hvilka strömmat till staden från landsbygden, antagligen för att söka upp Wallenstein, under hvilkens fanor de åter väntade sig ett segertåg åtföljdt af rof och tygellösheter. Detta slödder, till största delen hörande till den gamle Tillys vid Lech sprängda armé, tillät sig också allehanda tygellösheter, hvartill de icke så sällan uppmuntrades af egne officerare.

I hörnet af de båda gatorna låg ett envånings rödmåladt träruckel, som tycktes vilja störta in i hvilket ögonblick som helst. Ofvanför den låga dörren svängde på en lång och uppåt böjd jernstång en väldig skylt, på hvilken ett becksvart i språng varande lejon blifvit måladt. Huset inrymde också stadens enda näringsställe, benämndt »Svarta Lejonet».

En dag i medlet af förut nämnde september månad voro »Svarta Lejonets» båda rum så fullproppade af menniskor som de kunde vara. Protestanter och katoliker trängdes om hvarandra, sågo snedt på hvar-

andra och grälade när det så bar till. Några af de ofvan nämnde tillyske soldaterna hade också kommit till. Öfvermodigt slog de sig ned vid de bästa platserna, skralade och hotade hvar och en, protestanter och papister, med stryk, om de vågade säga något emot desse hjeltar.

»Svarta Lejonet» egdes af »Mutter Lischen», och denna värda Gambrini prestinna stod sjelf innanför disken i det yttre rummet. Till sitt biträde hade hon fyra qvinliga tjensteandar, af hvilka två redan uppnått qvinnans medelålder. De andra två hade ännu icke sett mer än ett par och tjugu år försvinna.

»Mutter Lischen» var en qvinna, som under vanliga omständigheter ganska väl visste att hålla ordning inom sitt hus, notabene då hon endast hade att göra med stadsbor, hvilka hon kände allesammans, icke blott till utseendet, utan äfven till namnet. Men nu var hon alldeles förbryllad, och det var de fördömde tillyarne och pappenheimarne, som gjorde detta. Hon for omkring som en snurra för att ställa allt i ordning, men öfverallt möttes hon af oqvädingsord och hotades till och med med blanka vapen.

»Håller du dig inte bakom disken, din leda hexa, så hackar jag dig i så många småbitar, att Belzebub sjelf inte ska' kunna sätta ihop dem igen», skrek en halfrusig pappenheimare. »Hit med öl!»

»Ja, hit med öl», ropade tillyarne och slamrade med sina väldiga slagsvärd. »Vi ska' dricka kättarkonungens graföl. Hurra för Wallenstein!»

»Mutter Lischen» var i hemlighet protestant, och det förtröt henne alltså att höra svenskarne smädas. Hon låtsade därför som om hon icke hörde de rusige soldaternes uppmaning. Lika som hon, tänkte också hennes betjening.

»Hörde du inte», skrek den pappenheimare, som reqvirerat ölet, i det han steg upp och raglade fram till disken, i hvilken han dängde värjfastet med den kraft, att det blef djupa hål efter det. »Hur länge ska' en kejsarens och den heliga ligans soldat vänta på dig, du dumma kreatur. Ser du, jag har slagits med kättarne flere gånger än du räknar år, din gamla dumma — —»

»Och alltid fått stryk, ja», afbröt den näpna brunögda Annchen. »Sist sprang du vid Lech, din stor-skräflare!»

»Bra, Annchen», ropade flere röster, äfven från det inre rummet, till hvilket dörren stod öppen.

»Det der var en skymf, som ingen redlig pappenheimare kan tåla», skrek den af hånet ännu mera uppretade soldaten. Med svärdet i högsta hugg rusade han efter den förskräckta Annchen, som på en omväg tog sin tillflykt inom disken. Pappenheimaren följde efter, men just som han skulle hugga till, sträckte en herkulisk arbetare, som stod bredvid, i hemlighet fram foten med den verkan, att pappenheimaren snafvade och föll med öfre kroppen rakt i den vattenbalja, der »Mutter Lischen» brukade skölja glas och stop. Hela uppträdet hade försiggått på kortare tid än som behöfts för att tala om det.

Vid kamratens ömkliga fall reste sig de öfrige soldaterne, men i samma ögonblick blottade också de innevarande stadsborne, som hittills förhållit sig lugna, sina bredbladiga skarpslipade knifvar. I en och annans hand blänkte också den blanka karbinen.

»Annchen sade rätt då hon kallade er för stor-skräflare», yttrade den herkuliske mannen. »Mot qvinnor och barn kunnen I visa edert mod, men kommer det an på att slåss med män, då dugen I till ingenting, såsom det nogsamt visat sig. Tag ni skeden i vackra handen, annars blir här en annan dans af!»

Detta plötsliga motstånd jemte en blick på de beväpnade stadsbornes beslutsamma hållning förbryllade alldeles ligans soldater. De sågo frågande på hvarandra och satte sig derpå ned utan att yttra ett enda ord. Snopen öfver sitt fall, och drypande af diskvatten, återtog den morske pappenheimaren sin plats. De blickar, som han kastade på Annchen voro allt annat än vänliga. Så mycket vänligare voro de ögonkast, som den näpna flickan gaf sin räddare, hvilken af »Mutter Lischen» vinkats fram till disken och der erhöll en riktig förplägning.

»Är det sannt att den svenske konungen nalkas», frågade hon i hviskande ton.

»Ja, så har jag hört», svarade den herkuliske i samma ton tillbaka. »Det vore väl om det vore sannt.»

»Ja, Gud gifve det», suckade »Mutter Lischen.»

I samma ögonblick inträdde åtta fullt beväpnade soldater, anförde af en underofficer. De förde mellan sig tvenne fångar med bakbundne händer. Vid åsynen af dem reste sig de innevarande knektarne, och en af dem sade:

»Hvad är det för stråtröfvare ni ha med er?»

»Det är två kättare, som vi fått befallning att föra till Leipzig, der de ska' hängas», sade underofficeren.

»Det går ju an att göra det här», skrek en af pappenheimarne. Hit med en snara, och derute på skyltstången, der — — —»

»Ja, der kan du sjelf komma att hänga, så framt du inte håller munnen», sade den herkuliske och stod med ett enda steg framför den rusige soldaten. »Och säger du ett ord till, så krossar jag din skalle. Nu vill jag bara visa dig hvad jag förmår.»

Med dessa ord grep han pappenheimaren raskt i bröstet med båda händerne, lyfte upp honom så lätt som om han varit ett barn, och slungade honom handlöst ut genom den öppna dörren.

»Hvad nu då», sade underofficeren och gaf den herkuliske eislebenbon en bister blick, »vågar du bära hand på kejsarens soldater!»

»Ja, det vågar jag», röt den herkuliske, hvilken det myckna ölet gjort modigare, »och om du inte håller dig i skinnet, så får du också med alla dine hejdukar göra samma resa.»

Underofficeren funderade en stund; derpå sade han, vänd till »Mutter Lischen»:

»Jag håller mig för god att börja gräl med den der. Vi ä' törstige och behöfva öl. Der är betalning», fortfor han, och kastade ett litet guldmynt på disken. »Räcker det?»

»Ja-a, det blir också öfver till en stänka åt fångarne», svarade »Mutter Lischen» och kastade en medlidsam

blick på de bundne, som tydligt voro nära att digna af trötthet och törst.

»Fångarne», upprepade underofficeren med viktig min. »Nåja, gif dem hvar sin stånka. Ser ni, jag är med mitt hufvud ansvarig för att de komma till ort och ställe.»

»Men, hvad ha de då gjort», sporde den näpna Annchen, i det hon satte fram ölståndkorna.

»Hvad de ha gjort», repeterade österrikaren och slog djerft sin arm kring flickans smärta midja. »Åh, det är ett par inpiskade kanaljer! jag var med när vi togo dem på Rügen. Ja, det var till och med jag, som tog den ene», fortfor talaren belåtet. »Sedan dess ha vi fört dem öfver halfva Tyskland. Tre gånger ha de kättarhundarne rymt, men åter blifvit fasttagne, och oakadt de fått spö för hvarje gång, så tror jag dem ändå vara i stånd att ännu en gång ge sig af. Men se då har jag befallning att utan nåd skjuta ned dem.»

Underofficeren var så i farten med att prata och dricka, att han ej märkte de blickar, som fångarne vexlade med värdshusflickorna, ja till och med med sjelfva »Mutter Lischen».

»Men», inföll en af tillyarne, »det är besynnerligt att ni inte skjutit dem förut. Hvarför ska' de föras så lång väg?»

»Det der begriper du inte», svarade underofficeren, »och inte jag heller för resten», tillade han i lägre ton. »Jag lyder befallning bara.»

De kejsarliga soldaterna drucko friskt om; ja, så friskt, att ett par af dem slutligen tumlade under bordet. Härvid utbytte fångarne en blick, som sade så mycket som: kanske befrielsens timme är inne.

Qvällens skuggor började att småningom göra det i sig sjelf just icke så ljusa rummet ännu mörkare. Då reste sig den kejsarlige underofficern, svärjande öfver de snarkande soldaterna, men vid det han skulle taga ett steg framåt, raglade han ett steg åt sidan.

»Hååå, är det på det viset. Du har ett förderfvadt starkt öl», sade han till »Mutter Lischen», som icke utan förnöjelse såg knektarnes tillstånd. »Hör nu, finns här något rum att få öfver natten? Hederlig

betalning förstås», fortfor han och skramlade med några guldstycken. »Svara, menniska!»

»Ja, der inne», sade »Mutter Lischen» och pekade på det inre rummet.

»Bra! Kom hit, edra kättarkanaljer», skrek han till fångarne, »så att jag får surra ihop er. Se, då ha ni svårt för att rymma. Ha, ha, ha! Lärde mig den konsten i Magdeburg, ha, ha, ha!»

När de båda fångarne skulle träda öfver tröskeln till det inre rummet, kastade den ene af dem en hastig blick åt disken. Bakom ett ölfastage varseblef han den vackra Annchen. Hon hade lagt ett finger på munnen, och hennes blickar tycktes säga så mycket som: Var lugna, befrielsen nalkas.

Natten, som följde på denna dag, var mörk. Att öka detta bidrog också ett ganska stridt regn. Den lilla staden låg försänkt i en dödsslummer. Knappt något annat ljud än de tunga vattendropparnes fall mot Saaleflodens lugna yta störde den djupa tystnaden, om man undantager de högljudda snarkningarne från tvenne papistiske soldater, som, öfverväldigade af ruset, somnat på en trappa i närheten af »Svarta Lejonet».

En trappa upp, och just öfver det mindre rummet i sagde näringsställe, hade de fyra värdshusflickorna sina enkla sofplatser.

Midnatten hade brutit in och ännu tänkte de icke på att öfverlemna sig åt hvilan. De hade nu fått andra tankar i sina hjernor.

»Heinrich gördelmakare har allt ett godt öga till dig, Annchen», sade den äldsta, i det hon skrattade. »Och roligt var det att se hur han kom den storskräflande pappenheimaren på fall.»

»Men, ännu mer fröjdade det mig när han kastade ut den andre», svarade Annchen allvarsamt. »Ja, Heinrich är inte oäfven, jag tycker bra om honom och — — —»

»Derom ska' vi inte prata nu», inföll den näst äldsta. »Den saken får Heinrich och du afgöra mel-

lan fyra ögon. Nu ska' vi komma öfverens om sättet hur vi må kunna befria de stackars fångarne. De äro ju våra trosförvandter och hafva kommit hit öfver för att strida för oss. Dessutom», fortfor hon, »unnar jag den uppnosige underofficeren att bli ett hufvud kortare.»

»Jag tycker att det bör gå lätt för sig att befria dem», inföll den tredje, en ung tärna, nästan lika vacker som Annchen. »Men om jag får säga min mening, så tycker jag att vi borde underrätta Heinrich gördelmakare, på det att han må kunna hålla vakt, ifall något opåtanligt skulle inträffa.»

»Det har du rätt i», sade Annchen, »och vore jag inte rädd för att råka i händerne på fulla österrikare, så skulle jag gå och banka upp Heinrich.»

»Ah, hvad tjenar det till», sade den äldsta. »Det blir alltid bråk när man ska' ha karlar med, och hur lätt skulle han inte genom sin klumpighet kunna förderfva alltsammans. Nej det är bäst att vi ä' ensamma. Men, hvilka af oss ska' gå!«

»Vi dra lott», sade den tredje.

»Ett godt förslag», utlät sig den äldsta, »men det behöfs inte att mer än två utföra det.»

Lotterna drogos och de föllo på den äldsta och på Annchen. Inom några minuter voro de färdiga, öppnade ljudlöst den lilla dörren och trädde ut. Men innan de begåfvo sig utför trappan hviskade den äldsta:

»Vi ha glömt att de ä' bundne.»

»Se här», hviskade Annchen tillbaka, i det hon mot det lilla förstugufönstret höll en smal dolk, »jag har inte glömt den saken, jag.»

Det mindre rummet på »Svenska Lejonet» företedde ett brokigt virrvarr af snarkande menniskor. På bänken under fönstret låg den druckne underofficeren och drömde förmodligen om ingenting mindre än en officersfullmakt. Nedanför honom på golfvet hade soldaterne tumlat omkull. Hade icke snarkningarne och den tunga andedrägten förrådt tillvaron af lif, skulle man tagit dem för stenbilder, så orörlige lågo de.

Mellan fönstret och dörren var placerad en annan grof bänk, och på den suto fångarne. Repet, som förenade dem med hvarandra så hårdt att de knappt kunde göra en enda rörelse, var så långt att det räckte ända fram till underofficeren, om hvilkens högra arm det var knutet. Det var således omöjligt för fångarne att ensamme fly undan, utan att väcka den sovande österrikaren.

Hvem skulle i de stackars fångarnes bleka och aftärda anleten nu kunna igenkänna de fordom af helsa och lifskraft modige smålandsryttarne Strid och Frid. Nära ett och ett halft års odräglig fångenskap hade tårt på deras fysiska krafter. Svält, törst, styft arbete, hugg och slag hade de genomgått utan att klaga, och mången gång tackade de i sina hjertan Gud för att de ej blefvo skiljde åt.

»Såg du de blickar, som den der vackra flickan gaf mig när vi gingo in hit», sade Frid sakta.

»Nej, det gjorde jag inte. Aj, de satans kanaljerne ha snört till min venstra arm så hårdt, att den är nära att gå af.»

»Jo, hör ska' du få höra», fortfor Frid. »Jag tyckte mig läsa i de der blickarne att vår befrielse äntligen är kommen, och skulle så vara, ä' vi väl inte så dumma som sist, att vi springa rakt i armarne på papisterne. Och när hon gaf mig de der blickarne, så lade hon ena fingret på munnen. Hvad tror du det kan betyda?»

»Att vi ska' förhålla oss lugna, begriper du, men en sak förstår jag inte och det är hvarför man för oss simple soldater så här vida omkring, och inte kapat nacken af oss för länge sedan.»

»Ah, jag vet nog hvarför, jag», hviskade Frid, och hade det varit ljust i rummet skulle kamraten kunnat se det leende, som sväfvade kring Frids läppar. »Ser du, det är som så, att jag i Magdeburg inbillade den snåle Görtz, att kungen gerna skulle betala en dryg lösepenning för oss, ty han vill inte bli af med någon af sina smålandsryttare, sa' jag. Den der historien gick i snålvargen, ser du, men som han då inte förde eget befäl, så tordes han inte skicka oss af till Wer-

ben. I stället bad han Tilly att få oss till skänks, och det fick han. Nu har han eget befäl, och därför har han sändt af oss.»

»Vet du hvarthän kosan bär?»

»Nej, inte mer än en blind höna.»

»Men vet du hvar vi ä' nu då?»

»Nej, inte det heller.»

»Men du hörde ju när underofficeren sade att vi skulle föras till Leipzig för att hängas», hviskade Strid. »Hu, det blir en otreflig död.»

»Det är bara förevändningar», hviskade Frid tillbaka. »Jag tror inte alls derpå. Men, hvad är det», sade han och ryckte till så hårdt, att Strid nära nog gifvit till ett anskri af smärta. »Jag tycker mig höra någon gå utanför dörren.»

»Ja, det tycker jag också. Tyst, det är någon som trefvar på dörrlåset.»

Efter några ögonblick fulla af den djupaste ängslan, om det var fiender eller vänner, som kommo smygande, hörde de båda fångarne hur dörren, som underofficeren i sitt rusiga tillstånd glömt att låsa inifrån, försigtigt öppnades. Samtidigt inströmmade ett svagt ljussken i det lilla rummet, och vid detta sken igenkände Frid till sin utesägliga glädje den vackra Annchen. Hon upptäckte också genast de båda fångarne. Sakta stängde hon också till dörren, och snart kände Frid hennes varma andedrägt tätt invid sitt ansigte.

»Lös våra armar först», hviskade Frid. »Bak på ryggen — — der ja — — så — —»

Efter någon svårighet lyckades det att skära af repet. Fångarne voro frie.

»Hur ska' vi kunna tacka dig», sade Frid, när han kommit ut i förstugan.

»Derigenom att ni slåss tappert mot papisterne», hviskade Annchen. »Se så skynda er bara rätt fram, der ligger floden. Den kan ni lätt simma öfver. Styr sedan kosan åt söder, så får ni rätt på eder kung; han kommer derifrån, har man sagt.»

Och innan de båda svenskarne hunno svara var den vackra flickan redan uppför trappan. Strid och Frid ilade så fort de kunde ned till floden, gled o ljud

löst ned i vattnet och simmade raskt öfver utan att möta något hinder. De voro ändtligen frie.

Men på »Svarta Lejonet» blef en förfärlig uppståndelse morgonen derpå, när österrikarne vaknade. De misstänkte genast att värdshusflickorna varit de, som befriat svenskarne, och när dessa sågo att de ej kunde komma undan, bekände de huru allt gått till.

Men, hvar fanns Annchen? De kejserslige sökte henne öfver allt, men fåfängt. Hon var borta. Icke heller kunde flickorna gifva någon upplysning om henne, ty när de vaknade om morgonen var hon försvunnen.

Annchen, som nogsamnt kunde förstå, att slutet på äfventyret icke skulle blifva så godt, flydde redan tidigt på morgonen till Heinrich gördelmakare, som blef ordentligt förskräckt öfver att se den unga flickan så tidigt. Men sedan hon för honom omtalät hvad som tilldragit sig, blef han helt glad, tog henne i famn och lofvade att hon och ingen annan skulle blifva hans maka. Derefter samlade han ihop allt hvad han egde i penningar och när morgonsolen gick upp öfver de östra bergen, skyndade han, beväpnad ända till tänderne, i sällskap med sin vackra följeslayerska, söderut. Äfven de hade för afsigt att uppsöka den svenska hären, för att finna skydd.

Sedan den österrikiske underofficeren anställt förhör med de qvarvarande värdshusflickorna, lät han utan nåd och barmhertighet skjuta dem. Samma öde var också beredt »Mutter Lischen», men hon lyckades att i tid komma undan. Derpå befallde han att kasta eld in i värdhuset, och detta lät icke de uppretade soldaterne säga sig två gånger. Snart stod det gamla trärucket i eld och lågor. Men detta blef mordbrännarnes ofärd, ty när stadsborne fingo veta orsaken till österrikarnes nidingsdåd, och sågo kropparne af de döda kvinnorna kastas in i lågorna, kände deras raseri inga gränser. Med de tillhyggen, som de i hastigheten kunde öfverkomma, anföllo de soldaterne, och som de voro betydligt öfverlägsne till antalet, blefvo snart österrikarne öfvermannade och slungade in i den brand

som de sjelfve upptändt. Underofficeren erhöll på detta sätt straffet för sin försumlighet.

En timme derefter fanns endast rykande bjelkar kvar af »Svarta Lejonet».

IV.

Mötet i skogen.

Emot den lilla floden Unstrut framryckte den svenska härens förtrupp i jägarkedjor. Några fiender hade visserligen ännu ej visat sig, men Gustaf Adolph iakttog ändock alltid stor försigtighet, hvart han tågade fram, och var alltså raka motsatsen till de kejsarlige, som också därför tidt och ofta blefvo öfverrumplade.

Bakom de långsamt framryckande jägarkedjorne marscherade infanterikolonnerne i tätt slutna led, och på sidorna svärmade mindre afdelningar kavalleri, för att hålla fiendtliga ströfkårer på vederbörligt afstånd. En af desse afdelningar utgjordes af smålandsryttare under befäl af kapten Hjelm.

Denne kække krigsbuss, som icke räknade mer än två och tjugo somrar, och som var endast fänrik vid landstigningen på Rügen, red i spetsen för den lilla afdelningen, och hade i uppdrag att öfvergå Unstrut på det grundaste ställe han kunde upptäcka. Tätt bakom honom red korporal Storm, butter och missmodig. Han hade väntat att träffa sine kamrater Strid och Frid vid sin återkomst till hären, men när detta slog fel, miste han alldeles humöret. Han, som förut varit sjelfva glädjen och munterheten, blef nu fåordig, och mången gång gick det så långt att han med vett och vilja störtade sig in i det svåraste handgemänget, endast för att söka döden. Hans kamrater och förmän, som nogsam visste hvarför den gamle alltid var så butter, vördade detta vackra uttryck af en sann vänskap och kamratanda, och hade alltid under hans dystraste ögonblick sådana trösteord att gifva honom som: »Kommer dag, kommer råd! Hvem vet, kanske Strid och Frid ännu äro i lifvet! En vacker dag

kanske de komma tillbaka», o. s. v. Men gamle Storm skakade alltid på hufvudet och tänkte för sig sjelf:

»Åh, har ingen fara med återkomsten. Ha papi-sterne fått en protestant i sina klor, så hålla de honom nog lika fast som djefvulen en skenhelig munk. Jag vet nog hur svårt det var att komma från det satans packet.»

»Anamma och regera, att vi inte kunna hitta på något vad», brummade den unge kaptenen och vred harmfult sina yfviga knävelborrar. »Vi ha nu i nära en timmas tid ridit här fram och tillbaka och ännu inte hittat på något ställe, passande till öfvergång. Jag tror att denna bäck blir kinkigare än sjelfva Lech.»

Korporal Storm, som hade sin plats bakom Hjelm, hörde dessa ord, och sade:

»Om det tillåtes mig, så vill jag undersöka stranden der längre ned. Jag tycker att der borde vara grundt vatten.»

»Nå, skynda dig då. Snart hafva vi kungen inpå oss.»

Korpralen hade gissat rätt. På det utpekade stället, der stranden var så låg, att den flöt alldeles tillhopa med vattenytan, var det långgrundt ända ut till hälften af floden. Största djupet var sedermera icke öfver två alnar. Svenskarne gingo öfver med lätthet och gjorde halt i en liten skogsdunge, som sträckte sig ända ned till vattnet.

Sedan gamle Storm på bästa sätt pysslat om sin springare, företog han sig en spatsertur inåt skogen. Gubben svettades och pustade, tänkte på de hemma- varande och på de tvenne förlorade vännerna.

»Hå hå ja mej», suckade han, och for med båda händerne öfver pannan», så mycket vet man om sig sjelf. Inte kunde vi tro, när vi landstego på Rügen, att vi så snart måste skiljas. Hå, hå! ja, si, likare pojkar — — anfäkta, der höll jag på att stupa på näsan öfver en trädstam — — likare pojkar än Strid och Frid, det finnes, eller rättare sagdt, fanns inte i hela svenska hären. Ja, de ä' väl döde nu, kan jag tro. Hå, hå! I morgse sa' kungen till mig så här: Gamle Storm,

ja ackurat så var det han sa', gamle hederlige Storm, så var det, gå nu inte och häng läpp längre, utan dalja du om papisternes ryggtäflor lika friskt som förut. Är det Guds vilja, så får du nog återse dine kamrater. Ja, i en annan verld, der vi ej kunna få fröjda våra svenska hjertan med att dalja om de fördömde jesuiterne, tänkte jag för mig sjelf, men jag sa' ingenting högt. Men de ä' väl döde nu kan — — anfäkta och — — —»

Gubben fick ej uttala meningen. I sin ifver hade han icke märkt ett mörkt föremål, som låg framför honom. Han snafvade och slungades handlöst bort till foten af ett stort träd. Det föremål, som gubben stapplade öfver var en sofvande karl. Denne rusade yrvaken upp och grep en lång bössa, som låg bredvid honom.

Gubben Storm såg genast dessa anstalter. Lugnt reste han sig upp och drog fram karbinen, som han på sina färder alltid bar instucken i läderbältet. Från hans läppar hördes också dessa ord:

»Åh, bi'a lite, det är väl — — —»

»Storm, Storm», skrek den andre, då han hörde gubbens ord. »Det är ju du Storm?»

»Ja, visst är det jag, men hvem — — — åh, Herre Gud! Nej, jag vågar inte tro mina ögon. Är det du, Frid — — är det — —?»

»Jo-o, säkert», afbröt Frid och omfamnade gubben. »Men du känner inte igen mig! Ne-nej, det undrar ingen på. Nära ett och ett halft år i svår fångenskap, det tar på kroppen det. Strid och jag voro just nu såsom flyktingar på väg att uppsöka er, då vi kände oss sömnige och trötte. Den här skogsdungen såg så inbjudande ut, tyckte vi, att — — — men se der vaknar Strid. Hollah, pojke, kom hit ska' du få se hvilket fynd jag gjort.»

»Hvad är det för upptåg du haft för dig nu igen», brummade Strid och närmade sig, allt under det han försökte gnugga sömnen ur de trötta ögonen.

»Ah, det är ett godt upptåg. Titta hit bara, om du har gluggarne öppna ännu.»

En lång stund bara stirrade Strid framför sig utan att kunna yttra ett ord.

»Nå, har du inte rensat gluggarne ännu», skämtade Storm. »Kom hit så ska' jag hjälpa dig.»

Slutligen igenkände också Strid den gamle korporal Storm, och nu blef det ånyo en omfamning. Och när trion kort derpå återvände till lägerplatsen, sjöng Storm i glädjen:

Det finnes ingenting för soldaten så kärt
som att träffa kamrater, dem älska han lärt.
Ho ha, ho ha, tra la la la la!

»Hvad i all världen går åt gubben Storm, som sjunger», utbrast kapten Hjelm. »Se efter, pojkar; jag fruktar att han blifvit galen!»

Ett halft tjog ryttare skyndade genast åt det håll, från hvilket sången hördes. Men hade den unge befälhafvaren tillförne varit förvånad, så blef han det i superlativ grad, då han såg de för döde ansedde träda fram och han kunde icke återhålla ett hjertligt skratt, då korporal Storm med allvarsam uppsyn steg fram och rapporterade att de försvunne ryttarne Strid och Frid återkommit, visserligen ganska magra och medtagne af mödor, men icke förthy fullt stridsduglige.

»Och det var därför som du sjöng», sade kaptenen, vänd till Storm.

»Ja, det är som öfversten alltid brukar säga, att när hjertat är riktigt gladt, så vill det ge sig luft i toner. Jag förstår mig inte på att prata så der vackert och lärdt, men så mycket vet jag, att nog är det sanning alltid.»

Under det ryttarne som bäst höllo på att helsa de återfunne välkomne, anlände kungen till platsen. Han kände genast igen sine bussar, och det syntes tydligt att det äfven fröjdade honom att ha dem tillbaka. Till Storm sade han:

»Du ser att man alltid skall sätta sin lit till Gud. Den, som så gör, han behöfver aldrig komma på skam.

Gamle Storm svarade ingenting. De sista händelserna hade alldeles öfverväldigat honom. Under tystnad sänkte han sitt hufvud inför den monark han näst Gud vördade.

Vid Lützen.

Bland de fältslag, som de svenska härarne vunnit, har knappast något till sina följder varit så viktigt som det vid Lützen d. 6 nov. 1632, intet väckt så stor bestörtning och sorg. Ännu denna dag, som i dag är, firas också öfver hela svenska landet, och i andra länder, der svenskar finnas, minnet af denna ödesdigra dag, det århundradets störste konungs och härförars dödsdag. Äfven de tyske luteranerne fira hvarje år en sorgfest till Gustaf Adolphi minne.

Se hur han ordnar svenskarnes leder,
hör hur hans dödspsalm*) i gryningen ljöd!
Morgonens dimma täckelset breder
Solen ej gerna vill lysa hans död

heter det i den storslagna hymn, med hvilken Gustaf—Adolphi-festen alltid firas i vårt land. Till »der Schwenstein» vid Lützen, af Tysklands protestanter upprest nästan på samma plats, der hjeltekonungen fann sin död, såsom en tacksamhetens och vördnadens gård, draga årligen tusentals resenärer. Äfven katolikerne stanna funderande framför detta enkla minne af deras störste och värdigaste motståndare. Dygden förer alltid anseende med sig och väcker kärlek, den må utöfvas af hvilka religionsbekännare som helst. Till och med österrikiske kejsaren Ferdinand blef bestört vid underrättelsen om Gustaf Adolphi plötsliga död, och han säges till och med hafva fällt tårar.

En tung och kall dimma låg utbredd öfver de många kullarne vid Lützen. Icke ens den svåra brand, som lade den lilla staden i aska, kunde synas till de svenska skarorne, hvilka under dödstystnad ordnade sig till det blodiga arbetet. En djup förstämning hade intagit alla, men den skingrades något då konungen, åtföljd af sine närmaste befälhafvare, red genom leden. Hans blick öfverskådade granskande hvarje trupp och ofta nickade han åt någon mera bekant gammal krigs-

*) Förfäras ej, du lilla hop, etc.

buss. Han talade till sitt folk såsom han brukade tala: på detta enkla och kärnfulla sätt, som satte massorne i hänryckning mot eldsprutande kanonbatterier, och när han lemnade truppen, ljöd från den ett enstämigt hurrarop, icke meningslöst och på hög befallning, såsom i våra dagar, utan sprunget direkt ur soldatens varma själ. Man kunde tolka dessa hurrarop sålunda: »För oss mot tusen dödar, vi följa med glädje!» Icke underligt då, att konung Gustaf vann seger när han lefde, äfven efter hans blodiga död förde hans ande de på hämnd ropande soldaterna till seger.

När konung Gustaf hann fram till högra flygeln, der Smålands ryttare, i spetsen för hvilka han fann hjeltedöden, stodo, höll han längre än vanligt in sin springare. Hans blickar mönstrade hvarje led af desse bistre krigare, för hvilka drabbningen var en lek, till hvilken de gingo med hänförelsens hela eld, och slutligen stannade de på gamle Storm och hans kamrater, hvilka suto orörlige på sine hästar och med hängivenhet betraktade konungen. Han var just i begrepp att yttra några vänliga ord till dem, då en jättelik karl, åtföljd af en vacker rosig flicka, trängde sig fram under utropet:

»Jag måste tala med konungen!»

Strid och Frid vexlade en hastig blick och gjorde samtidigt en rörelse af öfverraskning. De hade känt igen Heinrich gördelmakare och den vackra Annchen, och de voro inom sig glade öfver, att hon åtminstone kommit undan de kejserliges hämnd. Det fröjdade dem också att se den starke Heinrich, ty de hade fattat goda tankar om honom alltifrån uppträdena på »Svarta Lejonet».

Då Heinrich ändteligen på konungens befallning slapp fram, stod han en stund liksom förlägen. Men denna känsla vek genast bort, då Gustaf Adolph sade med vänlig röst:

»Säg fritt och utan omsvep hvad du har på hjertat.»

»Herre konung», sade då gördelmakaren utan några sirliga ordvändningar, i det han fattade Annchens lilla hand. »Vi äro flyktingar från Eisleben, som de

kejserslige brännt. Du, konung, är vår räddare från det påfviska förtrycket. Vi älska dig såsom vår fader, och det är därför som jag nu vill bedja dig, herre konung, förena oss. Sedan vill jag att du gifver mig en plats i din här, ty jag vill dö för dig.»

Gustaf Adolph var synbarligen rörd öfver Heinrichs ord. Efter en stunds begrundande, sade han:

»Din första begäran är något besynnerlig.»

I detta ögonblick red kapten Hjelm fram.

»Ers Majestät», sade han, »de båda ryttarne Strid och Frid känna denne man.»

På en vink af konungen närmade de sig, och Frid sade, sedan han och Strid vänligt nickat åt den rodande Annchen:

»Ers majestät, det är denna flicka, som med fara för sitt eget lif räddade oss från »Svarta Lejonet» i Eisleben.» Derefter redogjorde han i korthet för den nattliga tilldragelsen. När redogörelsen var slutad, sade konungen några ord till en af sina adjutanter, och icke många minuter derefter nalkades en af fältpresterne. Den enkla vigseln var snart slutad, och troligtvis är det icke mången beskärmt att så der vigas i en hel krigshärs åsyn.

Snart dånade det första kanonskottet. Svenskarne satte sig i rörelse, stormade öfver grafvarne, krossade de der liggande kejserslige musketörerne och togo väderqvarnarne, der det österrikiska artilleriet stod. Men, de kejserslige kommo tillbaka med alltför stor öfvermakt och svenskarne måste gå tillbaka.

Just i detta ögonblick kom Gustaf Adolph framsprängande till de småländske ryttarne.

»Framåt gossar», ropade han med sin starkaste stämma. »Vi måste taga de fiendtlige kanonerne!»

Det var knappt utsagdt, förrän småländningarne störtade fram. För andra gången öfverredos skyttegrafvarne; för andra gången stormades batterierna.

Våra tre vänner, Storm, Strid och Frid, slogos vid hvarandras sida och icke långt ifrån konungen. Plötsligt skrek Storm till:

»Konungen faller!»

»Åhnej, det var bara en liten rispa», sade Gustaf Adolph och vände sig om. »Framåt gossar!»

Ett vildt handgemäng började åter. Storm förlorade sin hatt och hans hvita lockar fladdrade för vinden. Strids venstra arm hängde slappt ned vid sidan, men med öfvermenschlig ansträngning skötte han likväl ännu svärdet med den högra, och det så att han nedlade två kronbergare tätt efter hvarandra. Frid var värre ute, ty hans springare hade fått en kula i halsen och ville ej låta styra sig.

»När striden var som häftigast hördes först ett doft och liksom smygande, derpå ett starkt och vredgadt:

»Konungen är skjuten!»

En darrning af fasa och förbittring genomför de småländska ryttarleden.

»Der är han», skrek Storm, och pekade på pagen Leubelfingen, som ännu höll den vacklande konungen i sina armar. »Framåt!»

Svärdshugg tätt som hagelskurar; pistolkulor och pikstyng. Se der taflan!

Trenne dödsskri hördes nästan samtidigt; Storm, Strid och Frid hade försvunnit.

Konungens död kunde nu ej längre hållas hemlig. Sorgen stod tecknad på allas ansigten, men på sorgen följde raseriet och ingen enda man fanns, som icke i sitt hjerta svor att hämnas den vördade hjeltens död. Segern blef också slutligen deras, men dyrköpt var den. Den protestantiska verlden sörjde, den katolska jublade, men den jublade för tidigt, ty i Gustaf Adolfs skola hade ammats sådane hjeltar som Banér, Torstensson, Wrangel, Königsmark, med flere, icke förglömmades Axel Oxenstjerna, och desse tillsammans förde kriget till en god utgång för protestanterne.

Bland den skara som derefter sökte Gustaf Adolfs lik befunno sig Heinrich och hans hustru Annchen. Den kække gördelmakaren hade kämpat tappert bland infanteriet och bar högra armen i band.

Länge sökte man bland de stora likhögarne. Slutligen utropade Annchen:

»Jag tycker mig känna igen honom bland desse.»

Hertig Bernhard hade hört hennes utrop och när-
made sig.

»Ja, det är han, men, store Gud, så vanställd!»
Och vid åsynen af hjälten fällde den tappre hertigen
uppriktiga och ymniga tårar.

Närmast öfver konungens lik lågo tre smålands-
ryttare. De kändes genast igen, och voro Storm, Strid
och Frid. När de kände att döden nalkades, hade de
med anlitande af de sista krafterna krupit bort till
konungen och lagt sig öfver honom, för att skydda
honom mot vidare misshandlingar. Så yttrade sig de-
ras kärlek, stark ända in i döden.

Heinrich och Annchen vände icke tillbaka till
Eisleben förr än de begraft de tre smålänningarne på
Lützens slagfält, och öfver dem uppkastat en liten jord-
kulle, den de hvarje år den 6 november regelbundet be-
sökte. Efter deras död grönskade den ännu i många tiotal
af år, och måhända är någon af de småkullar, som
ännu finnas på slagfältet den, som gömmer benen af
Storm, Strid och Frid. Minnet kan ej griften förstöra,
det lefver århundraden igenom.

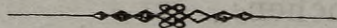
Här slutade gamle Klang sin berättelse. När det sista
ordet förklingat från den gamles läppar, såg Anna upp
till honom och stora klara tårar simmade i hennes ögon.

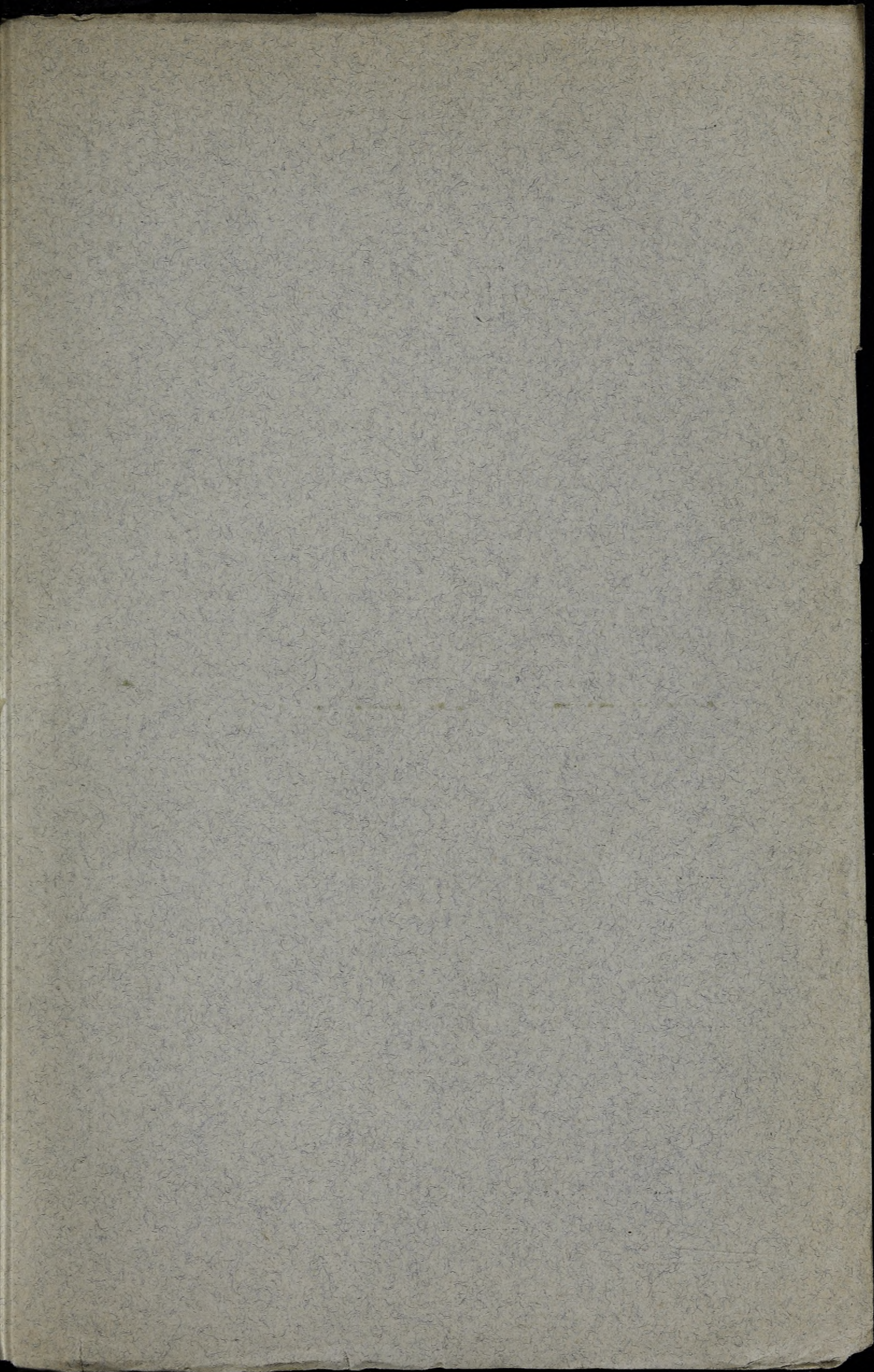
»Tack, farfar», sade hon och smekte gubbens kin-
der, »den berättelsen glömmar jag aldrig.»

»Nej, vi böra aldrig förgäta de män, som kämpat
för Sveriges ära och den rätta trons seger», inföll Klangs
svåger. »Om stolthet kan finnas i himmelen, så måste
gamle kung Gösta ha känt en sådan då han mottog
sin sonson, som dog för den lära han sjelf infört i vårt
fädernesland. Frid öfver alla gode hjeltar!»

Från gubben Klangs läppar hördes blott ett sakta,
men vördnadsfullt uttaladt:

»Amen!»





Historiskt-Romantiska Berättelser.

Af **J. O. Åberg.**

Erik Ollikainen, pris 1 krona.
Spofvens pistol, pris 50 öre.
Sammansvärjningen i Krakau, pris 50 öre.
Karl XII:s värja, pris 75 öre.
Ett qvinnodåd, andra upplagan, pris 60 öre.
Lots-Jakob, andra upplagan, pris 1 krona.
Skräddarne i Greiffenhagen, andra upplagan, pris 35 öre.
Karl XII som fångvaktare, pris 50 öre.
Lasse i gatan, pris 60 öre.
Banér i säcken, pris 1 krona.
Måns Lurifax, pris 75 öre.
Snapphanarne, pris 2 kronor.
Den siste karolinen, pris 60 öre.
Mjölнарflickan vid Lützen, pris 50 öre.
Under Snapphane-eken, pris 1 krona.
Öfverlöparen, pris 50 öre.
Länsmannen, pris 60 öre.
Svenskarne på Hammershuus, pris 1,75.
Kapten Severin, pris 1,25.
I hålvägen, pris 75 öre.
Nattvardsgästerna, pris 75 öre.
Gustaf II Adolfs sista julafton m. fl., pris 1 krona.
Tyrannens lön, pris 50 öre.
Gösta Kroknäsa, pris 75 öre.
Rebellens Dotter, pris 75 öre.
Soldattorpet vid Rajalaks, pris 75 öre.
På Köpingshus, pris 60 öre.
Rifjernet, pris 35 öre.
Storm, Strid och Frid, pris 60 öre.

Af **Sylvia.**

Magdalena Rudenschöld, pris häftad 4,50, inb. 5,50.
Axel Fersen och Marie Antoinette, pris häftad 2,50, inb. 3,50.

Af **Lodbrok.**

Fänrik Flinks minnen från trettioåriga kriget, häftad 3,75,
inb. 5 kr.
Fröken Bärfelts Hemlighet, pris häftad 6 kr., inb. 8 kr.
Birger Jarls Söner, pris häftad 6,75, inb. 9 kr.

Seke Historiska Romaner.

Af **Lodbrok.**

Nybygget vid Vargkullen, pris häftad 4,50, inb. 5,50.
Millionärens dotterson, pris häftad 3 kronor, inb. 4 kr.

